

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ЈП Службени гласник Републике Српске,
Бања Лука, Паве Радана 32А
Телефон/факс: (051) 311-532, 302-708

Четвртак, 17. јул 2003. године
БАЊА ЛУКА
Број 58 Год. XII

Жиро-рачуни: Развојна банка Југоисточне
Европе АД Бања Лука 562-099-00004292-34
Зептер комерц банка АД Бања Лука
567-162-10000010-81

605

На основу тачке 2. Амандмана XL на Устав Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 28/94), доносим

УКАЗ

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

Проглашавам Закон о парничном поступку, који је Народна скупштина Републике Српске усвојила на Шестој сједници одржаној 28. маја 2003. године, а Вијеће народа 19. јуна 2003. године потврдило да усвојеним Законом о парничном поступку није угрожен витални национални интерес конститутивних народа у Републици Српској.

Број: 01-020-402/03
23. јуна 2003. године
Бања Лука

Предсједник
Републике,
Драган Чавић, с.р.

ЗАКОН

О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

Део први

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Глава I

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Члан 1.

Овим законом одређују се правила поступка на основу којих основни судови, окружни судови и Врховни суд Републике Српске расправљају и одлучују у грађанскоправним споровима ако посебним законом није другачије одређено.

Члан 2.

У парничном поступку суд одлучује у границама захтјева који су стављени у поступку.

Суд у поступку примјењује материјално право по властитој оцјени и није везан за наводе странака у погледу материјалног права.

Члан 3.

Странке могу слободно располагати захтјевима које су ставиле у току поступка.

Суд неће уважити располагања странака која су у супротности са принудним прописима.

Члан 4.

Суд одлучује о тужбеном захтјеву, по правилу, на основу усменог, непосредног и јавног расправљања.

Члан 5.

Свака странка има право да се изјасни о приједлозима и захтјевима противне странке. Само кад је то овим законом одређено, суд је овлашћен да одлучи о захтјеву о коме противној странци није била пружена могућност да се изјасни.

Члан 6.

У парничном поступку службени језици су језик српског народа, језик бошњачког народа и језик хрватског народа, а службена писма су ћирилица и латиница.

Члан 7.

Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Суд је овлашћен да утврди и чињенице које странке нису изнијеле, ако из резултата расправе и доказивања произилази да странке иду за тим да располажу захтјевима којима не могу располагати (члан 3. став 2.).

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 9.

Странке су дужне да пред судом говоре истину и да савјесно користе права која су им призната овим законом.

Члан 10.

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова и да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 11.

Првостепени поступак ће се, по правилу, састојати од два рочишта - једног припремног рочишта и једног рочишта за главну расправу.

Члан 12.

Кад одлука суда зависи од претходног рјешења питања да ли постоји неко право или правни однос, а о том питању још није донио одлуку суд или други надлежни орган (претходно питање), суд може сам ријешити то питање ако посебним прописима није другачије одређено.

Одлука суда о претходном питању има правно дејство само у парници у којој је то питање ријешено.

У парничном поступку суд је у погледу постојања кривичног дјела и кривичне одговорности учиниоца везан за правоснажну пресуду кривичног суда којом се оптужени оглашава кривим.

Члан 13.

У првостепеном поступку и поступку по приједлогу за понављање поступка суди судија појединач.

У другостепеном поступку и поступку одлучивања по ревизији суди вијеће од тројице судија.

Члан 14.

Ако за поједине радње није законом одређен облик у коме се могу предузети, странке предузимају парничне радње писмено ван рочишта или усмено на рочишту.

Глава II

НАДЛЕЖНОСТ СУДА

1. Заједничке одредбе

Члан 15.

Суд по пријему тужбе оцјењује да ли је надлежан.

Приликом оцјењивања надлежности, суд ће узети у обзир наводе у тужби и чињенице које су суду познате.

Ако се у току поступка промијене околности на којима је заснована надлежност суда, суд који је био надлежан у вријеме подношења тужбе остаје и даље надлежан и ако би због тих промјена био надлежан други суд.

Члан 16.

Суд у току цијелог поступка по службеној дужности пази да ли рјешавање спора спада у судску надлежност.

Кад суд у току поступка утврди да за рјешавање спора није надлежан суд него неки други орган, огласиће се ненадлежним, укинуће спроведене радње у поступку и одбациће тужбу.

Кад суд у току поступка утврди да за рјешавање спора није надлежан суд у Републици Српској, по службеној дужности огласиће се ненадлежним, укинуће спроведене радње у поступку и одбациће тужбу.

Члан 17.

Сваки суд у току цијелог поступка по службеној дужности пази на своју стварну надлежност.

Члан 18.

До доношења одлуке о главној ствари суд ће рјешењем обуставити парнични поступак ако утврди да би поступак требало спровести по правилима ванпарничног поступка. Поступак ће се по правоснажности рјешења наставити по правилима ванпарничног поступка пред надлежним судом.

Радње које је спровео парнични суд, као што су увиђај, вјештачење, саслушавање свједока и друго и одлуке које је донио тај суд, нису без важности зато што су предузете у парничном поступку.

Члан 19.

Суд се може поводом приговора туженог огласити мјесно ненадлежним ако је приговор поднијет најдоцније у одговору на тужбу.

Суд се може огласити по службеној дужности мјесно ненадлежним само кад постоји искључива мјесна надлежност неког другог суда, али најдоцније до подношења одговора на тужбу.

Члан 20.

По правоснажности рјешења којим се огласио ненадлежним, суд ће без одлагања, а најдоцније у року од три дана, уступити предмет надлежном суду.

Суд коме је предмет уступљен као надлежном наставиће поступак као да је код њега био покренут.

Парничне радње ненадлежног суда, као што су увиђај, вјештачење, саслушавање свједока и друго, нису без важности зато што их је предузео ненадлежан суд.

Члан 21.

Ако суд коме је предмет уступљен као надлежном сматра да је надлежан суд који му је предмет уступио или неки други суд, доставиће, у року од три дана, предмет суду који треба да ријеш овај сукоб надлежности, осим ако нађе да му је предмет уступљен усљед очигледне

омашке, а требало је да буде уступљен неком другом суду, у ком случају ће уступити предмет другом суду и о томе обавијестити суд који му је предмет уступио.

Кад је поводом жалбе против одлуке првостепеног суда којом се он огласио мјесно ненадлежним одлуку донио другостепени суд, за ту одлуку везан је у погледу надлежности и суд коме је предмет уступљен, ако је другостепени суд који је одлуку донио надлежан за рјешавање сукоба надлежности између тих судова.

Члан 22.

Сукоб надлежности између судова рјешава заједнички непосредно виши суд.

Сукоб надлежности Врховног суда Републике Српске и основног, односно окружног суда, рјешава Врховни суд Републике Српске у општој сједници.

Члан 23.

Док се не ријеш сукоб надлежности, суд коме је предмет уступљен дужан је да предузима оне радње у поступку за које постоји опасност од одлагања.

Против рјешења којим се одлучује о сукобу надлежности није дозвољена жалба.

Члан 24.

Сваки суд врши радње у поступку на свом подручју, али ако постоји опасност због одлагања, суд ће предузети извршење појединих радњи и на подручју другог суда. О томе ће се обавијестити суд на чијем подручју ће се предузети радња.

2. Надлежност судова у споровима са међународним елементом

Члан 25.

У погледу надлежности судова у Републици Српској у поступцима у којима је странка странац који ужива право имунитета у Босни и Херцеговини, страна држава или међународна организација, важе правила међународног права.

Члан 26.

Суд у Републици Српској надлежан је за суђење кад је његова надлежност у спору са међународним елементом изричито одређена законом Босне и Херцеговине или Републике Српске или међународним уговором. Ако у закону или међународном уговору нема изричите одредбе о надлежности суда у Републици Српској за одређену врсту спорова, суд у Републици Српској је надлежан за суђење у тој врсти спорова и кад његова надлежност произилази из одредаба овог закона о мјесној надлежности.

3. Стварна надлежност

Члан 27.

У парничном поступку судови суде у границама своје стварне надлежности одређене овим или другим законом Републике Српске.

4. Мјесна надлежност

а) Општа мјесна надлежност

Члан 28.

Ако законом није одређена искључива мјесна надлежност неког другог суда, за суђење је надлежан суд који је опште мјесно надлежан за туженог.

У случајевима предвиђеним у овом закону за суђење је поред суда опште мјесне надлежности надлежан и други одређени суд.

Члан 29.

За суђење је опште мјесно надлежан суд на чијем подручју тужени има пребивалиште, ако посебним законом није другачије утврђено.

Ако тужени нема пребивалиште, опште мјесно надлежан је суд на чијем подручју тужени има боравиште.

Ако тужени поред пребивалишта има и боравиште у коме другом мјесту, а према околностима може се препоставити да ће ту боравити најмање годину дана од дана подношења тужбе, опште мјесно надлежан је и суд боравишта туженог.

Члан 30.

За суђење у споровима против Републике Српске, општине, као и других облика територијалне организације, опште мјесно надлежан је суд на чијем се подручју налази сједиште њихове скупштине.

За суђење у споровима против осталих правних лица, опште мјесно надлежан је суд на чијем се подручју налази њихово сједиште.

Члан 31.

За суђење у споровима против држављанина Републике Српске и Босне и Херцеговине који стално живи у иностранству, опште мјесно надлежан је суд његовог посљедњег пребивалишта у Републици Српској.

б) Избирива мјесна надлежност

Надлежност у споровима за накнаду штете

Члан 32.

За суђење у споровима о вануговорној одговорности за штету, поред суда опште мјесне надлежности, надлежан је и суд на чијем је подручју штетна радња извршена или суд на чијем је подручју штетна посљедица наступила.

Ако је штета настала услед смрти или тешке тјелесне повреде, надлежан је поред суда из става 1. овог члана и суд на чијем подручју тужилац има пребивалиште, односно боравиште.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана примјењиваће се и у споровима против друштва за осигурање ради накнаде штете трећим лицима на основу прописа о непосредној одговорности друштва за осигурање, а одредба става 1. овог члана и у споровима о регресним захтјевима по основу накнаде штете против регресних дужника.

Надлежност у споровима ради заштите права на основу јемства произвођача

Члан 33.

За суђење у споровима за заштиту права на основу писменог јемства против произвођача који је дао јемство надлежан је, осим суда опште мјесне надлежности за туженог, и суд опште мјесне надлежности за продавца који је приликом продаје ствари уручио купцу писмено јемство произвођача.

Надлежност у споровима за законско издржавање

Члан 34.

За суђење у споровима за законско издржавање, ако је тужилац лице које тражи издржавање, надлежан је поред суда опште мјесне надлежности и суд на чијем подручју тужилац има пребивалиште, односно боравиште.

Надлежност у брачним споровима

Члан 35.

За суђење у споровима ради утврђивања постојања или непостојања брака, поништења брака или развода брака (брачни спорови), надлежан је поред суда опште мјесне надлежности и суд на чијем подручју су брачни другови имали посљедње заједничко пребивалиште.

Надлежност у споровима о утврђивању или оспоравању очинства или материнства

Члан 36.

У споровима ради утврђивања или оспоравања очинства или материнства, ако је тужилац дијете, надлежан је поред суда опште мјесне надлежности и суд на чијем подручју тужилац има пребивалиште, односно боравиште.

Надлежност по мјесту у коме се налази пословна јединица правног лица

Члан 37.

За суђење у споровима против правног лица које има пословну јединицу ван свог сједишта, ако спор произилази из правног односа те јединице, поред суда опште мјесне надлежности, надлежан је и суд на чијем подручју се налази ова пословна јединица.

Надлежност у споровима из наслеђноправних односа

Члан 38.

Док оставински поступак није правоснажно завршен, за суђење у споровима из наслеђноправних односа, као и у споровима о потраживањима повјериоца према оставиоцу, поред суда опште мјесне надлежности мјесно је надлежан и суд на чијем подручју се налази суд који спроводи оставински поступак.

Надлежност по мјесту плаћања

Члан 39.

За суђење у споровима имаоца мјенице или чека против потписника надлежан је, поред суда опште мјесне надлежности, и суд мјеста плаћања.

Надлежност у споровима из радних односа

Члан 40.

Ако је у спору из радног односа тужилац запослени, за суђење је надлежан, поред суда који је опште мјесно надлежан за туженог, и суд на чијем се подручју рад обавља или се обављао, односно суд на чијем би се подручју рад морао обављати, као и суд на чијем је подручју заснован радни однос.

Надлежност у споровима због сметања посједа на покретним стварима

Члан 41.

За спорове због сметања посједа на покретним стварима надлежан је, поред суда опште мјесне надлежности, и суд на чијем се подручју догодило сметање.

в) Искључива мјесна надлежност

Надлежност у споровима о непокретностима

Члан 42.

За суђење у споровима о праву својине и о другим стварним правима на непокретности, у споровима због сметања посједа на непокретности, као и у споровима из закупних или најамних односа на непокретности или из уговора о коришћењу стана или пословних просторија, искључиво је надлежан суд на чијем се подручју налази непокретност.

Ако непокретност лежи на подручју више судова, надлежан је сваки од тих судова.

Надлежност у споровима о ваздухоплову и броду

Члан 43.

Кад је за суђење у споровима о праву својине и о другим стварним правима на ваздухоплову, поморском броду и броду унутрашње пловидбе, као и у споровима из закупних односа на ваздухоплову и броду, надлежан суд Републике Српске, искључиво је мјесно надлежан суд на чијем се подручју води уписник у који је ваздухоплов, односно брод уписан.

Члан 44.

Кад је за суђење у споровима због сметања посједа на бродовима, односно ваздухопловима из члана 43. овог закона надлежан суд Републике Српске, мјесно је надлежан, поред суда на чијем се подручју води уписник у који је брод, односно ваздухоплов уписан, и суд на чијем се подручју догодило сметање.

Надлежност за спорове у извршном и стечајном поступку

Члан 45.

За суђење у споровима који настају у току и поводом судског или административног извршног поступка,

односно у току и поводом стечајног поступка, мјесно је искључиво надлежан суд на чијем се подручју налази суд који спроводи извршни, односно стечајни поступак, односно суд на чијем се подручју спроводи административно извршење.

г) Супсидијарна надлежност

Надлежност за супарничаре

Члан 46.

Ако је једном тужбом тужено више лица у својству материјалних супарничара (члан 362. став 1. тачка 1.), а за њих не постоји мјесна надлежност истог суда, надлежан је суд који је мјесно надлежан за једног од тужених.

Надлежност за лица за која не постоји општа мјесна надлежност у Републици Српској

Члан 47.

Тужба о имовинскоправним захтјевима против лица за које не постоји општа мјесна надлежност у Републици Српској, може се поднијети сваком суду у Републици Српској на чијем се подручју налази каква имовина тог лица или предмет који се тужбом тражи.

Ако надлежност суда у Републици Српској постоји зато што је обавеза настала за вријеме боравка туженог у Републици Српској, мјесно надлежан је суд на чијем је подручју обавеза настала.

У споровима против лица за које у Републици Српској не постоји општа мјесна надлежност, за обавезе које треба испунити у Републици Српској, тужба се може поднијети суду на чијем подручју ту обавезу треба испунити.

Надлежност по мјесту гдје се налази заступништво страног лица у Републици Српској

Члан 48.

У споровима против правног лица које има сједиште у иностранству у погледу обавеза које су засноване у Републици Српској или се овдје морају испунити, тужба се може поднијети суду у Републици Српској на чијем се подручју налази његово стално заступништво за Босну и Херцеговину, односно Републику Српску или сједиште органа коме је повјерено да врши његове послове.

д) Одрешивање мјесне надлежности од стране вишег суда

Члан 49.

Ако надлежни суд услед изузећа судија не може да поступа, извјестиће о томе непосредно виши суд, који ће одредити да у том предмету поступа други стварно надлежан суд са његовог подручја.

Члан 50.

Окружни суд може, на приједлог странке или надлежног основног суда, одредити да у поједином предмету поступа други стварно надлежан основни суд са његовог подручја ако је очигледно да ће се тако лакше спровести поступак или ако за то постоје други оправдани разлози.

Врховни суд Републике Српске може, на приједлог странке или надлежног суда, одредити да у поједином предмету поступа стварно надлежни основни суд са подручја другог окружног суда или други стварно надлежни окружни суд, ако је очигледно да ће се тако лакше спровести поступак или ако за то постоје други оправдани разлози.

Члан 51.

Ако је за суђење надлежан суд у Републици Српској, али се по одредбама овог закона не може утврдити који је суд мјесно надлежан, Врховни суд Републике Српске ће, на приједлог странке, одредити који ће стварно надлежан суд бити мјесно надлежан.

ђ) Споразум о мјесној надлежности

Члан 52.

Ако законом није одређена искључива мјесна надлежност неког суда, странке се могу споразумјети да им у првом степену суди суд који није мјесно надлежан, под условом да је тај суд стварно надлежан.

Ако је законом одређено да су за суђење у одређеном спору мјесно надлежна два или више судова у Републици Српској, странке се могу споразумјети да им у првом степену суди један од тих судова или неки други стварно надлежан суд.

Овај споразум важи само ако је писмено састављен, ако су га потписале све странке и ако се тиче одређеног спора или више спорова који сви проистичу из одређеног правног односа.

Исправу о споразуму тужилац мора приложити уз тужбу.

Ако тужба није поднијета суду на који упућује споразум о мјесној надлежности тужени може захтијевати да се предмет уступи том суду.

Захтјев из претходног става тужени може поднијети најдоцније у одговору на тужбу, уз прилагање исправе о споразуму.

Дво други

ТОК ПОСТУПКА

А. ПОСТУПАК ПРЕД ПРВОСТЕПЕНИМ СУДОМ

Глава III

ТУЖБА

1. Тужба и њена садржина

Члан 53.

Парнични поступак покрене се тужбом.

Тужба мора да садржи:

- 1) основ за надлежност суда;
- 2) одређен захтјев у погледу главне ствари и споредних тражења (тужбени захтјев);
- 3) чињенице на којима тужилац заснива тужбени захтјев;
- 4) доказе којима се утврђују ове чињенице;
- 5) назначење вриједности спора;
- 6) правни основ тужбеног захтјева и
- 7) друге податке које у складу са одредбама члана 334. овог закона мора имати сваки поднесак.

Суд није везан за правни основ тужбеног захтјева.

Суд ће поступити по тужби и кад тужилац није навео правни основ тужбеног захтјева.

2. Тужба за утврђење

Члан 54.

Тужилац може у тужби тражити да суд само утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, или истинитост, односно неистинитост неке исправе.

Оваква тужба може се подићи кад је то посебним прописима предвиђено или кад тужилац има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, или истинитост, односно неистинитост неке исправе прије доспјелости захтјева за чинидбу из истог односа.

Ако одлука о спору зависи од тога да ли постоји или не постоји неки правни однос који је у току парнице постао споран, тужилац може поред постојећег захтјева истаћи и тужбени захтјев да суд утврди да такав однос постоји, односно да не постоји, ако је суд пред којим парница тече надлежан за такав захтјев.

Истицање захтјева у смислу одредбе става 3. овог члана неће се сматрати као преиначење тужбе.

3. Истицање више тужбених захтјева у једној тужби

Члан 55.

У једној тужби тужилац може истаћи више захтјева против истог туженог кад су сви захтјеви повезани истим чињеничним и правним основом.

Ако захтјеви нису повезани истим чињеничним и правним основом, они се могу истаћи у једној тужби против истог туженог само кад је исти суд стварно надлежан за сваки од ових захтјева и кад је за све захтјеве одређена иста врста поступка, а суд оцијени да истицање таквих тужбених захтјева у једној тужби доприноси економичности поступка.

Ако суд, у случају из става 2. овог члана, оцијени да истицање више тужбених захтјева у једној тужби не доприноси економичности поступка, најдоцније на припремном рочишту донијеће рјешење о раздвајању поступка.

Тужилац може два или више тужбених захтјева који су у међусобној вези истаћи у једној тужби, и тражити да суд усвоји следећи од тих захтјева ако нађе да онај који је у тужби истакнут испред њега није основан.

Захтјеви се могу по ставу 4. овог члана истаћи у једној тужби само ако је суд стварно надлежан за сваки од истакнутих захтјева и ако је за све захтјеве одређена иста врста поступка.

4. Преиначење тужбе

Члан 56.

Преиначење тужбе је промјена истовјетности захтјева, повећање постојећег или истицања другог захтјева уз постојећи.

Тужба није преиначена ако је тужилац промијенио правни основ тужбеног захтјева, ако је смањио тужбени захтјев, или ако је промијенио, допунио или исправио поједине наводе.

Члан 57.

Тужилац може преиначити тужбу најдоцније до закључења припремног рочишта или до почетка главне расправе ако припремно рочиште није одржано.

Послије одржавања припремног рочишта, а најдоцније до закључења главне расправе, суд може дозволити преиначење тужбе само ако оцијени да преиначење није усмјерено на одуговлачење поступка и ако тужени пристане на преиначење.

Сматраће се да постоји пристанак туженог на преиначење тужбе ако се он упусти у расправљање о главној ствари по преиначеној тужби, а није се прије тога противио преиначењу.

Суд ће, у случају из става 2. овог члана, дозволити преиначење тужбе и кад се тужени противи преиначењу ако су испуњени сви следећи услови:

1) тужилац без своје кривице није могао тужбу преиначити раније,

2) тужени је у могућности да расправља по преиначеној тужби без одлагања главне расправе.

Против рјешења којим се усваја или одбија преиначење тужбе није дозвољена посебна жалба.

Члан 58.

Тужилац може, у року из члана 57. овог закона, своју тужбу преиначити и тако што ће умјесто првобитно туженог тужити друго лице.

За преиначење тужбе у смислу става 1. овог члана потребан је пристанак лица које треба да ступи у парницу намјесто првобитног туженог. Ако се првобитни тужени већ упустио у расправљање о главној ствари, потребан је и његов пристанак.

Лице које ступа у парницу намјесто првобитног туженог мора примити парницу у оном стању у каквом се она налази у тренутку кад у њу ступа.

5. Повлачење тужбе

Члан 59.

Тужилац може повући тужбу без престанка туженог прије него што тужба буде достављена туженом. Тужба се може повући и послје достављања туженом, све до закључења главне расправе, ако тужени на то пристане. Ако се тужени у року од осам дана од дана обавјештења о повлачењу тужбе не изјасни о томе, сматраће се да је пристао на повлачење.

Повучена тужба сматра се као да није ни била поднијета и може се поново поднијети.

6. Постојање парнице

Члан 60.

Парница почиње да тече достављањем тужбе туженом.

У погледу захтјева који је странка поставила у току поступка, парница почиње да тече од часа кад је о том захтјеву обавијештена противна странка.

Док парница тече, не може се у погледу истог захтјева покренути нова парница међу истим странкама, а ако таква парница буде покренута, суд ће тужбу одбацити.

Ако међу истим странкама већ тече друга парница о истом захтјеву пред судом у Босни и Херцеговини, странке су о томе дужне обавијестити суд.

Суд ће у току цијелог поступка по службеној дужности назити да ли већ тече друга парница о истом захтјеву међу истим странкама пред судом у Босни и Херцеговини.

Члан 61.

Ако која од странака отуђи ствар или право о коме тече парница, то не спречава да се парница међу истим странкама доврши.

Лице које је прибавило ствар или право о коме тече парница може ступити у парницу намјесто тужиоца, односно туженог само ако на то пристану обје странке.

Глава IV

ПРИПРЕМАЊЕ ГЛАВНЕ РАСПРАВЕ

1. Опште одредбе

Члан 62.

Суд одмах по пријему тужбе почиње припреме за главну расправу.

Ове припреме обухватају претходно испитивање тужбе, достављање тужбе туженом на обавезни одговор, одржавање припремног рочишта и заказивање главне расправе.

Члан 63.

У току припремања главне расправе странке могу упућивати поднеске у којима ће навести чињенице на којима заснивају своје захтјеве, те предложити доказе којима се утврђују ове чињенице.

Члан 64.

Суд у току припремања главне расправе доноси одлуке о управљању поступком у складу са одредбама овог закона.

Против рјешења из става 1. овог члана није дозвољена посебна жалба.

Члан 65.

Суд може у току припремања главне расправе донијети пресуду на основу признања, пресуду на основу одрицања и пресуду због пропуштања, те примити на записник поравнање странака.

2. Претходно испитивање тужбе и достављање тужбе

Члан 66.

Кад утврди да је тужба неразумљива или да не садржи елементе прописане одредбом члана 53. овог закона (непотпуна тужба), или да постоје недостаци који се тичу способности тужиоца или туженог да буду странке у парници, или недостаци у погледу законског заступања странке, или недостаци који се односе на овлашћење заступника да покрене парницу кад је такво овлашћење потребно, суд ће ради отклањања ових недостатака предузети потребне радње предвиђене одредбама чл. 295. и 336. овог закона.

Члан 67.

По претходном испитивању тужбе суд доноси рјешење којим се тужба одбацује ако утврди:

- 1) да рјешавање о тужбеном захтјеву не спада у судску надлежност;
- 2) да је тужба поднијета неблаговремено, ако је посебним прописима одређен рок за подношење тужбе;
- 3) да о истом захтјеву већ тече парница;
- 4) да је ствар правоснажно пресуђена;
- 5) да је о предмету спора склопљено судско поравнање;
- 6) да се тужилац пред судом одрекао тужбеног захтјева;
- 7) да не постоји правни интерес тужиоца за подношење тужбе за утврђење или
- 8) да тужилац у року који је суд одредио није отклонио недостатке из члана 66. овог закона.

Суд доноси рјешење којим се суд оглашава ненадлежним и предмет уступа другом суду, ако утврди:

- 1) да није мјесно надлежан да рјешава о тужбеном захтјеву или
- 2) да није стварно надлежан да рјешава о тужбеном захтјеву.

Члан 68.

Ако сматра да нема довољно чињеница за доношење одлуке о питању које се поставило у току претходног испитивања тужбе, суд ће о овом питању одлуку донијети накнадно, чим буде располагао са довољно чињеница.

Члан 69.

Тужба са прилозима се доставља туженом на одговор у року од 30 дана од дана пријема исправне и потпуне тужбе у суду.

3. Одговор на тужбу

а) Одговор на тужбу и њена садржина

Члан 70.

По пријему тужбе са прилозима тужени је дужан да, најдоцније у року од 30 дана, достави суду писмени одговор на тужбу.

Приликом достављања тужбе туженом, суд ће поучити туженог о обавези из става 1. овог члана, о томе шта треба да садржи одговор на тужбу и обавијестити га о посљедицама недостављања одговора на тужбу у одређеном року.

Члан 71.

У одговору на тужбу, тужени ће истаћи могуће процесне приговоре и изјаснити се да ли признаје или оспорава постављени тужбени захтјев, те навести и друге податке које, у складу са одредбама члана 334. овог закона, мора имати сваки поднесак.

Ако тужени оспорава тужбени захтјев, одговор на тужбу мора садржати и разлоге из којих се тужбени захтјев оспорава, чињенице на којима тужени заснива своје

наводе, доказе којима се утврђују ове чињенице, те правни основ за наводе туженог.

Члан 72.

Кад је у овом закону предвиђено да странка може ставити одређени приговор или приједлог или предузети какву другу парничну радњу док се тужени не упусти у расправљање о главној ствари, такав приговор, односно приједлог може се ставити док суд не прими одговор на тужбу.

Члан 73.

Кад утврди да је одговор на тужбу неразумљив или непотпун, суд ће ради отклањања тих недостатака поступити у складу са одредбом члана 336. овог закона.

б) Противтужба и одговор на противтужбу

Члан 74.

Тужени може у одговору на тужбу, а најдоцније на припремном рочишту да поднесе противтужбу, ако је захтјев противтужбе у вези са тужбеним захтјевом, или ако се ти захтјеви могу пребити, или ако се противтужбом тражи утврђење неког права или правног односа од чијег постојања или непостојања зависи у цјелини или дјелимично одлука о тужбеном захтјеву.

Послије одржавања припремног рочишта, противтужба се може поднијети само ако тужени на то пристане и ако суд оцијени да подношење противтужбе није усмјерено на одуговлачење поступка.

Одредбе овог закона о тужби и одговору на тужбу сходно се примјењују и на противтужбу и одговор на противтужбу, ако овим законом није другачије одређено.

4. Припремно рочиште

а) Опште одредбе

Члан 75.

По пријему одговора на тужбу, односно одговора на противтужбу, суд ће заказати припремно рочиште.

Ако тужени није доставио одговор на тужбу, а тужилац у тужби није тражио доношење пресуде због пропуштања, суд ће заказати припремно рочиште по истеку рока за подношење одговора на тужбу.

Датум одржавања припремног рочишта суд ће, по правилу, одредити уз претходну консултацију са странкама.

Припремно рочиште одржаће се, по правилу, најдоцније у року од 30 дана од дана пријема у суду писменог одговора на тужбу, односно од дана протекла рока за подношење одговора на тужбу, или ако је тужени поднио противтужбу, у року од 30 дана од дана пријема одговора на противтужбу.

Члан 76.

Одржавање припремног рочишта је обавезно, осим у случају када суд послје испитивања тужбе и одговора на тужбу утврди да међу странкама нема спорних чињеница или да због једноставности спора одржавање припремног рочишта није потребно.

Члан 77.

У позиву за припремно рочиште суд ће обавијестити странке о посљедицама изостанка са припремног рочишта, као и о томе да су дужне најдоцније на припремном рочишту да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да предложе све доказе које желе извести у току поступка, те да на припремно рочиште донесу све исправе и предмете које желе употријебити као доказ.

Члан 78.

Припремно рочиште почиње тако што тужилац укратко излаже тужбу, а затим тужени укратко излаже одговор на тужбу.

Кад је потребно, суд ће затражити од странака разјашњење у вези са њиховим наводима или приједлозима.

Члан 79.

Послије излагања тужбе и одговора на тужбу, расправља се о питањима која се односе на сметње за даљи ток поступка. О овим питањима се могу на припремном рочишту изводити докази кад је то потребно.

Суд ће по приговору странке или по службеној дужности, поступити по одредбама члана 67. овог закона, ако одредбама овог закона није другачије одређено.

Ако суд не усвоји приговор да постоји која од сметњи за вођење поступка, одлуку о приговору донијеће заједно са одлуком о главној ствари.

Против одлуке из става 3. овог члана није дозвољена посебна жалба.

Члан 80.

У даљем току припремног рочишта, расправљаће се о приједлозима странака и чињеничним наводима којима странке образлажу своје приједлоге.

Члан 81.

Суд ће према резултатима расправљања на припремном рочишту одлучити о чему ће се расправљати и који докази ће се извести на главној расправи.

Приједлоге које не сматра битним за доношење одлуке суд ће одбити и у рјешењу назначити разлог одбијања.

Против рјешења из става 2. овог члана није дозвољена посебна жалба.

Суд није у даљем току парнице везан за своја ранија рјешења из овог члана.

Члан 82.

Ако суд, на приједлог странке, одреди извођење доказа вјештачењем, увијек ће одредити рок у коме вјештак треба да припреми и достави свој налаз и мишљење.

При одређивању овог рока суд ће водити рачуна о томе да писмени налаз и мишљење мора доставити странкама најдоцније осам дана прије одржавања рочишта за главну расправу.

Члан 83.

Ако пред истим судом тече више парница између истих лица или у којима је исто лице противник разних тужилаца или разних тужених, суд може, уз сагласност странака, рјешењем спојити све ове парнице ради заједничког расправљања, ако би се тиме убрзало расправљање или смањили трошкови. За све спојене парнице суд ће донијети заједничку пресуду.

Суд може, уз сагласност странака, одредити да се одвојено расправља о појединим захтјевима из исте тужбе и по завршетку одвојеног расправљања донијеће посебне одлуке о тим захтјевима.

Рјешења из ст. 1. и 2. овог члана могу се, по правилу, донијети најдоцније на припремном рочишту или до почетка главне расправе ако припремно рочиште није одржано.

Против рјешења из ст. 1. и 2. овог члана посебна жалба није дозвољена.

Члан 84.

Ако на припремном рочишту не дође тужилац, а био је уредно обавијештен, сматраће се да је тужба повучена, осим ако тужени не захтијева да се рочиште одржи.

Ако на припремно рочиште не дође уредно обавијештен тужени, рочиште ће се одржати без његовог присуства.

Члан 85.

На припремном рочишту суд има у погледу управљања поступком сва овлашћења која има и на главној расправи.

б) Медијација и судско поравнање

Члан 86.

Најдоцније на припремном рочишту, суд може, уколико оцијени да је то сврсисходно с обзиром на природу спора и друге околности, да предложи странкама да спор ријеше у поступку медијације како је предвиђено посебним законом.

Овакав приједлог могу споразумно ставити и странке све до закључења главне расправе.

Члан 87.

Странке могу у току цијелог поступка да закључе поравнање о предмету спора (судско поравнање).

Члан 88.

Суд ће, на начин који не угрожава његову непристрасност, на припремном рочишту, као и у току цијелог поступка, настојати да странке закључе судско поравнање.

У циљу доприноса поравнању суд може, када оцијени да је то основано, странкама предложити како да се поравнају, водећи рачуна о жељама странака, природи спора, односима међу странкама и другим околностима.

Члан 89.

Судско поравнање може да се односи на цијели тужбени захтјев или на један његов дио.

Пред судом се не може закључити поравнање у погледу захтјева којима странке не могу располагати (члан 3. став 2.).

Кад суд донесе рјешење којим не дозвољава поравнање странака, застаће се са поступком док ово рјешење не постане правоснажно.

Члан 90.

Споразум странака о поравнању уноси се у записник.

Поравнање је закључено кад странке потпишу записник.

Поравнање садржи и споразум о трошковима. Ако странке не постигну споразум о трошковима, могу се договорити да одлуку о трошковима донесе суд.

Суд ће странкама издати овјерен препис записника у који је унесено поравнање.

Члан 91.

Судско поравнање има снагу извршног наслова.

Члан 92.

Судско поравнање може се побијати само тужбом.

Судско поравнање се може побијати ако је закључено у заблуди или под утицајем принуде или преваре.

Тужба из става 1. овог члана се може поднијети у року од три мјесеца од дана сазнања за разлоге побијања, а најдоцније у року од пет година од дана закључења судског поравнања.

Члан 93.

Суд ће у току цијелог поступка по службеној дужности пазити да ли се води парница о предмету о коме је раније било закључено судско поравнање и ако утврди да се парница води о предмету о коме је закључено судско поравнање, одбациће тужбу.

в) Заказивање рочишта за главну расправу

Члан 94.

На припремном рочишту суд ће рјешењем одредити:

1) дан и час одржавања главне расправе;

2) питања о којима ће се расправљати на главној расправи;

3) доказе који ће се извести на главној расправи;

4) лица која ће бити позвана на главну расправу.

Главна расправа ће се, по правилу, одржати најдоцније у року од 30 дана од дана одржавања припремног рочишта.

Суд може одредити да се главна расправа одржи одмах после припремног рочишта.

Ако се процјењује да ће главна расправа трајати дуже од једног дана, рочиште ће бити заказано за онолико дана узастопно, колико је неопходно да се расправа одржи у континуитету.

Члан 95.

Са садржином рјешења из става 1. члана 94. овог закона упознаће се присутна странка, те јој се неће достављати рјешење нити позив за главну расправу. Суд ће обавијестити присутну странку и о посљедицама изостанка са рочишта за главну расправу.

Члан 96.

Суд ће на рочиште за главну расправу позвати странке које нису биле присутне на припремном рочишту, као и свједоке и вјештаке које је на припремном рочишту одлучио да позове.

У позиву за главну расправу, суд ће обавијестити позване о посљедицама изостанка са рочишта.

Странци која није била присутна на припремном рочишту уз позив за главну расправу доставља се овјерен препис рјешења из става 1. члана 94. овог закона.

Глава V

ГЛАВНА РАСПРАВА

1. Ток главне расправе

Члан 97.

Судија отвара главну расправу и објављује предмет расправљања.

Послије тога, судија утврђује да ли су дошла сва позвана лица, па ако нису, провјерава да ли су одсутна лица уредно позвана и имају ли оправдан разлог за изостанак.

Ако тужилац без оправданог разлога не дође на рочиште за главну расправу, а био је уредно позван, сматраће се да је повукао тужбу, осим ако се тужени на том рочишту упусти у расправљање.

Ако на рочиште за главну расправу без оправданог разлога не дође тужени, а био је уредно позван, расправа ће се одржати без његовог присуства.

Члан 98.

Суд ће прво, по приговору странке или по службеној дужности, утврдити да ли постоје процесне сметње за даље поступање и поступити у складу са одредбама члана 67. овог закона, ако одредбама овог закона није другачије одређено.

Ако суд не прихвати приговор из става 1. овог члана, без обзира да ли је о њему расправљано одвојено од главне ствари или заједно са њом, одлуку о приговору донијеће заједно са одлуком о главној ствари.

Против рјешења којим се одбијају приговори странака из става 1. овог члана није дозвољена посебна жалба.

Члан 99.

Главна расправа се одвија сљедећим редом:

1) тужилац укратко излаже сва битна питања из тужбе, укључујући извођење доказа читањем исправа;

2) тужени укратко излаже одговор на тужбу и даје одговор на битне наводе тужиоца из тачке 1. овог става;

3) ако је стављен приједлог за извођење доказа саслушањем странака, саслушавају се странке, и то прво тужилац, а затим тужени;

4) саслушавају се свједоци, и то прво свједоци тужиоца, а затим свједоци туженог;

5) изводе се остали докази, укључујући и вјештачење;

6) по извођењу свих доказа, обе странке, почев од тужиоца, имају право да се обрате суду завршним излагањем, којим се резимирају правни и чињенични аспекти предмета;

7) суд може дозволити тужиоцу да се укратко изјасни на завршно излагање туженог;

8) ако је тужиоцу дозвољено да се изјасни на завршно излагање туженог, и тужени ће имати право да се укратко изјасни на коначне наводе тужиоца.

Изузетно, суд може одредити редосљед одвијања главне расправе другачији од редосљеда предвиђеног у ставу 1. овог члана.

Члан 100.

Суд ће се старати да се главна расправа одвија на правилан начин, без непотребних одлагања, те да се расправља само о питањима битним за доношење одлуке.

Судија се у току главне расправе стара о одржавању реда у судници и о достојанству суда.

Суд ће казнити лица која нарушавају ред у судници или вријеђају достојанство суда и других учесника у поступку у складу са одредбама овог закона о непоштовању суда.

Члан 101.

Поступак на главној расправи одвија се усмено, а докази се изводе непосредно пред судом, ако овим законом није другачије одређено.

Члан 102.

Свака странка треба у својим излагањима да изнесе све чињенице потребне за образложење својих приједлога, да понуди доказе потребне за утврђивање својих навода као и да се изјасни о наводима и понуђеним доказима противне странке.

Странке могу у току главне расправе износити нове чињенице и предлагати нове доказе, само ако учине вјероватним да их без своје кривице нису биле у могућности изнијети, односно предложити на припремном рочишту.

Члан 103.

Странке износе и своја правна схватања која се односе на предмет спора.

Члан 104.

Приликом извођења доказа саслушањем странака странку прво испитује њен пуномоћник, а после тога супротна странка.

Ако странка која се саслушава нема пуномоћника, прво је испитује суд.

Члан 105.

Странке испитују свједоке и вјештаке. Судија прво даје ријеч странци која је предложила свједока или вјештака, затим супротној страни, а затим, уколико је потребно, поново странци која их је предложила.

Члан 106.

Судија може постављати питања странкама, свједоцима или вјештацима у свакој фази саслушања.

Члан 107.

Суд ће одбити спровођење процесних радњи које нису битне за поступак.

Суд неће дозволити постављање питања у којима је садржано како на њих треба одговорити.

Суд неће дозволити питања која су небитна за предмет и питања на која је већ довољно одговорено.

На захтјев странке у записник ће се унијети питања која суд није дозволио.

Суд неће дозволити вријећање и узнемиравање странака, свједока и вјештака за вријеме испитивања.

Члан 108.

Саслушани свједоци и вјештаци остају у судници, ако им суд то наложи.

Ако странка то захтијева, а свједок је још увијек присутан, суд може одлучити да свједока који је већ саслушан на истом рочишту за главну расправу још једном позове на поновно саслушање.

Члан 109.

Суд није везан за своје рјешење које се односи на руковођење расправом.

Против рјешења која се односе на руковођење расправом није дозвољена посебна жалба.

Члан 110.

Након што буду окончане све фазе главне расправе и предмет буде спреман за пресуђење, суд ће прогласити да је главна расправа закључена.

2. Одгађање, одлагање и наставак рочишта

Члан 111.

Суд може одгодити заказано рочиште за главну расправу прије његовог одржавања, ако утврди да нису испуњене законске претпоставке за његово одржавање или да докази чије је извођење одређено неће бити прибављени до рочишта (одгађање рочишта).

Суд је дужан, најдоцније осам дана прије одржавања рочишта, провјерити да ли су испуњени услови из става 1. овог члана.

Кад одгоди рочиште, суд ће о времену одржавања новог рочишта одмах обавијестити све позване.

Члан 112.

Суд може, на приједлог странке, одложити започето рочиште (одлагање рочишта) само из следећих разлога:

1) ако без кривице странке која предлаже одлагање рочишта на рочишту није могуће извести неки од доказа чије је извођење одређено, а који је важан за правилно доношење одлуке;

2) ако обје странке предлажу одлагање ради покушаја мирног рјешења спора или закључења судског поравнања.

Странка може само једном тражити одлагање рочишта из истог разлога.

Кад се рочиште одложи, суд ће присутним одмах саопштити мјесто и вријеме новог рочишта. Суд није дужан да о мјесту и времену новог рочишта обавијести странку која није била присутна на одложеном рочишту, а била је уредно обавијештена.

Члан 113.

Ако на рочишту није могуће извести неки од доказа чије је извођење одређено, суд може одлучити да се расправа настави, с тим да се накнадно, на новом рочишту, изведе само овај доказ, и изнесу наводи у вези са њим.

Члан 114.

На новом рочишту заказаном послје одлагања расправе, радње које су већ спроведене поново се спроводе само ако се рочиште држи пред новим судијом или ако суд сматра да је то неопходно за правилно доношење пресуде.

Члан 115.

Рочиште за главну расправу се не може одгодити нити одложити на неодређено вријеме.

Рочиште за главну расправу не може се одгодити или одложити на период дужи од 30 дана, осим у случају из члана 129. овог закона.

Судија је о сваком одгађању, односно одлагању рочишта дужан да обавијести предсједника суда. Предсједник суда води евиденцију о одгађањима и одлагањима рочишта за сваког судију појединачно.

Приликом одгађања, односно одлагања рочишта суд ће датум одржавања новог рочишта, у правилу, одредити уз претходну консултацију са странкама.

Кад одгоди или одложи рочиште, суд је дужан предузети све радње које му стоје на располагању како би се до следећег рочишта отклонили узроци који су довели до одгађања, односно одлагања, те како би се на том рочишту расправа могла закључити.

Против рјешења суда којим се одгађа или одлаже рочиште или рјешења којим се одбијају приједлози странака за одгађање, односно одлагање рочишта, није дозвољена посебна жалба.

Члан 116.

Ако се започето рочиште не може окончати у току истог дана, суд ће одредити наставак рочишта за следећи радни дан (наставак рочишта).

Члан 117.

Одребе чл. 111, 112, 115. и 116. овог закона, сходно се примјењују на припремно рочиште.

3. Јавност главне расправе

Члан 118.

Главна расправа је јавна.

Расправи могу присуствовати само пунољетна лица.

Лица која присуствују расправи не смију носити оружје или опасно оруђе.

Одредба става 3. овог члана не односи се на припаднике полиције, ако је ношење оружја неопходно за вршење њихове дужности.

Члан 119.

Суд може искључити јавност за цијелу главну расправу или један њен дио ако то захтијевају интереси чувања службене, пословне или личне тајне, заптита интереса малолетника, интереси јавног реда или разлици морала.

Суд може искључити јавност и кад се мјерама за одржавање реда предвиђеним у овом закону не би могло обезбиједити несметано одржавање расправе.

Члан 120.

Искључење јавности не односи се на странке, њихове законске заступнике, пуномоћнике, умјешаче и Омбудсмена Републике Српске.

Суд може дозволити да главној расправи на којој је јавност искључена присуствују поједина службена лица, као и научни и јавни радници, ако је то од интереса за њихову службу, односно научну или јавну дјелатност.

Суд ће упозорити лица која присуствују расправи на којој је јавност искључена да су дужна да као тајну чувају оно што су на расправи сазнала, а што није већ познато јавности и упозориће их на последице одавања тајне.

Члан 121.

О искључењу јавности одлучује суд рјешењем које мора бити образложено и јавно објављено.

Против рјешења о искључењу јавности није дозвољена посебна жалба.

Члан 122.

Одредбе о јавности на главној расправи сходно ће се примјењивати и на припремном рочишту, на рочишту ван главне расправе пред судом, као и на рочишту пред замољеним судом.

Глава VI**ДОКАЗИ****1. Опште одредбе****Члан 123.**

Свака странка дужна је да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев.

Суд ће слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донијети одлуку.

Члан 124.

Суд ће наложити странкама да изведу и оне доказе који су битни за доношење одлуке, а које странке нису предложили, ако утврди да странке иду за тим да располажу захтјевима којима не могу располагати у смислу члана 3. став 2. овог закона.

Члан 125.

Не треба доказивати чињенице које је странка при знала пред судом у току парнице.

Ако странка порекне чињенице које је признала, суд ће оцјенити да ли ће те чињенице сматрати признатим или оспореним.

Чињенице чије постојање закон претпоставља не треба доказивати, али се може доказивати да ове чињенице не постоје, ако законом није што друго одређено.

Не треба доказивати чињенице које су општепознате.

Члан 126.

Ако суд на основу оцјене изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању ове чињенице закључиће примјеном правила о терету доказивања.

Члан 127.

Ако се утврди да странци припада право на накнаду штете, на новчани износ или на замјенљиве ствари, али се тачна висина износа, односно количина ствари не може утврдити или би се могла утврдити само са несразмјерним тешкоћама, суд ће о овом одлучити, по својој оцјени.

Члан 128.

Докази се изводе на главној расправи.

На приједлог странке, поднијет најдоцније на припремном рочишту, суд може одлучити да се одређени докази изведу пред другим судом (замољени суд). У том случају записници о изведеним доказима прочитаће се на главној расправи.

Кад суд донесе одлуку из става 2. овог члана, у замољеници за извођење доказа описаће укратко предмет спора, изложиће стање парнице и одредити који ће се докази извести, уз назначење о којим околностима треба нарочито водити рачуна.

О рочишту за извођење доказа пред замољеним судом обавијестиће се странке.

Судија замољеног суда има при извођењу доказа сва овлашћења која има судија кад се докази изводе на главној расправи.

Против рјешења суда којим се одређује извођење доказа пред замољеним судом није дозвољена посебна жалба.

Члан 129.

Ако се због изузетних околности неки доказ не може извести у роковима предвиђеним овим законом, суд рјешењем може одредити дужи рок за извођење доказа.

Кад одређени рок протекне, расправа ће се спровести без обзира што одређени доказ није изведен.

2. Увиђај**Члан 130.**

Увиђај се предузима кад је за утврђивање неке чињенице или за разјашњење неке околности потребно непосредно опажање суда.

Увиђај се може вршити и уз учешће вјештака.

Члан 131.

Ако у поступку треба разгледати ствар која се налази код једне од странака, код трећег лица, код државног органа или код правног лица коме је повјерено вршење јавних овлашћења, сходно ће се примијенити одредбе чл. 134. до 136. овог закона о прибављању исправа од ових органа или лица.

3. Исправе**Члан 132.**

Исправа коју је у прописаном облику издао државни орган у границама своје надлежности, као и исправа коју је у таквом облику издало правно лице у вршењу јавних овлашћења које му је повјерено законом или прописом заснованим на закону (јавна исправа), доказује истинитост онога што се у њој потврђује или одређује.

Исту доказну снагу имају и друге исправе које су посебним прописима у погледу доказне снаге изједначене са јавним исправама.

Дозвољено је доказивати да су у јавној исправи неистинито утврђене чињенице или да је исправа неправилно састављена.

Ако се посумња у аутентичност исправе, странка може затражити да суд тражи да се о томе изјасни орган од кога би требало да она потиче.

Члан 133.

Ако међународним уговором није што друго одређено, иностране јавне исправе које су прописно овјерене имају, под условом узајамности, исту доказну снагу као и домаће јавне исправе.

Члан 134.

Странка је дужна да сама поднесе исправу на коју се позива за доказ својих навода.

Уз исправу састављену на страном језику подноси се и овјерени превод.

Ако се исправа налази код државног органа или правног лица коме је повјерено вршење јавног овлашћења, а сама странка не може издејствовати да се исправа преда или покаже, суд ће по приједлогу странке наредити том органу, односно лицу, да исправу доставе суду.

Члан 135.

Кад се једна странка позива на исправу и тврди да се она налази код друге странке, суд може ову странку позвати да поднесе исправу, остављајући јој за то одређени рок.

Странка не може да ускрати подношење исправе ако се она сама у парници позвала на ту исправу за доказ својих навода, или ако је ријеч о исправу коју је по закону дужна да преда или покаже, или ако се исправа с обзиром на њену садржину сматра заједничком за обе странке.

У погледу права странке да ускрати подношење других исправа сходно ће се примијењивати одредбе чл. 139. и 140. овог закона.

Кад странка која је позвана да поднесе исправу пориче да се исправа код ње налази, могу се ради утврђивања ове чињенице изводити докази.

Суд ће, с обзиром на све околности, цијенити од каквог је значаја што странка која држи исправу неће да поступи по рјешењу суда којим јој се налаже да поднесе исправу или пориче да се исправа код ње налази.

Против одлуке суда из става 1. овог члана није дозвољена посебна жалба.

Члан 136.

Суд може, на приједлог странке, наредити трећем лицу да поднесе исправу само кад је оно по закону дужно да је покаже или поднесе, или кад је ријеч о исправи која је по својој садржини заједничка за то лице и странку која се позива на исправу.

Прије него што донесе одлуку којом трећем лицу налаже да поднесе исправу, суд ће позвати треће лице да се о томе изјасни.

Кад треће лице пориче своју дужност да поднесе исправу која се код њега налази, суд ће ријешити да ли је треће лице дужно да поднесе исправу.

Кад треће лице пориче да се исправа налази код њега, ради утврђивања ове чињенице могу да се изводе докази.

Правоснажно рјешење о дужности трећег лица да поднесе исправу може се извршити по правилима извршног поступка. Суд ће ово рјешење по службеној дужности доставити надлежном извршном суду ради принудног извршења.

Треће лице има право на накнаду оправданих трошкова које је имало у вези са подношењем исправа. Одредбе члана 146. овог закона сходно ће се примјењивати и у овом случају.

4. Свједоци

Члан 137.

Свако лице које се позива као свједок дужно је да се одазове позиву, а ако овим законом није другачије одређено, дужно је и да свједочи.

Као свједоци могу се саслушати само лица која су способна да дају обавјештења о чињеницама које се доказују.

Странка која предлаже да се одређено лице саслуша као свједок мора прије тога навести о чему оно треба да свједочи и навести његово име, презиме и боравиште.

Члан 138.

Не може се саслушати као свједок лице које би својим исказом повриједило дужност чувања службене или војне тајне, док га надлежни орган не ослободи од те дужности.

Члан 139.

Свједок може ускратити свједочење:

- 1) о ономе што му је странка као свом пуномоћнику повјерила;
- 2) о ономе о чему се странка или друго лице свједоку као вјерском исповједнику исповједило;
- 3) о чињеницама које је свједок сазнао као адвокат, лекар, или у вршењу неког другог позива или неке друге дјелатности, ако постоји обавеза да се као тајна чува оно што се сазнало у вршењу тог позива или дјелатности.

Суд ће упозорити ова лица да могу ускратити давање исказа у случајевима наведеним у ставу 1. овог члана.

Члан 140.

Свједок може ускратити одговор на поједина питања ако би својим одговором на та питања изложио опасности од кривичног гоњења себе или своје сроднике по крви у правој линији до било ког степена, а у побочној линији до трећег степена закључно, свог брачног друга или сроднике по тазбини до другог степена закључно и онда кад је брак престао, лице са којим живи у ванбрачној заједници или његове сроднике до другог степена закључно, као и свог стараоца или стараника, усвојиоца или усвојеника.

Суд ће упозорити свједока да може ускратити давање одговора на постављено питање.

Члан 141.

Оправданост разлога за ускраћивање свједочења или одговора на поједина питања оцјењује суд пред којим

свједок треба да свједочи, након што се о томе изјасне странке.

Против рјешења из става 1. овог члана странке немају право на посебну жалбу.

Свједок може рјешење из става 1. овог члана побједити у жалби против рјешења о новчаној казни или о затвору због тога што је ускратио свједочење или одговор на поједино питање.

Члан 142.

Свједоци се позивају достављањем писменог позива у коме се наводи име и презиме и име једног родитеља позваног, вријеме и мјесто доласка, предмет у вези са којим се позива и назначење да се позива као свједок. У позиву ће се свједок упозорити на последице неоправданог изостанка предвиђене одредбама члана 410. овог закона и на право на накнаду трошкова из члана 146. овог закона.

Свједоци који се због старости, болести или тешких тјелесних мана не могу одазвати позиву могу се саслушати и у свом стану, односно у просторијама у којима бораве.

Члан 143.

Свједоци се саслушавају појединачно и без присуства свједока који ће се доцније саслушавати. Свједок је дужан да одговоре даје усмено.

Свједок ће се претходно опоменути да је дужан да говори истину и да не смије ништа прећутати, а затим ће се упозорити на последице давања лажног исказа.

Затим ће се свједок питати за име и презиме, име једног родитеља, боравиште, мјесто и датум рођења, године живота и његов однос са странкама.

Члан 144.

Послије општих питања свједока испитује странка која га је предложила, а послје тога супротна странка.

Суд увијек може постављати питања свједоку.

Свједок ће се увијек питати откуд му је познато оно о чему свједочи.

Члан 145.

Свједок који не зна језик на коме се води поступак саслушаће се преко тумача.

Ако је свједок глув, постављаће му се питања писмено, а ако је нијем, позваће се да писмено одговара. Ако се саслушање не може извршити на овај начин, позваће се као тумач лице које се са свједоком може спорумјети.

Суд ће тумача упозорити на дужност вјерног преношења питања која се свједоку постављају и изјава која свједок буде давао.

Члан 146.

Свједок има право на накнаду путних трошкова и трошкова за исхрану и преноћиште, као и на накнаду изгубљене зараде, насталих усљед његове обавезе да свједочи.

Свједок мора да захтијева накнаду одмах по саслушању, иначе губи право на њу. Суд је дужан да на ово упозори свједока.

У рјешењу којим се одмјеравају трошкови свједока суд ће одредити да се одређени износ исплати из положеног предужја, а ако предужја није положен, наложиће страни да одређени износ плати свједоку у року од осам дана. Жалба против овог рјешења не задржава извршење рјешења.

5. Вјештаци

Члан 147.

Суд може, на приједлог странке, одредити извођење доказа вјештачењем кад је ради утврђивања или разјашњења одређене чињенице потребно стручно знање којим суд не располаже.

Члан 148.

Странка која предлаже вјештачење дужна је у приједлогу да назначи предмет и обим вјештачења, као и да предложи лице које ће да изврши вјештачење.

Противна странка ће се изјаснити о предложеном вјештаку, као и о предмету и обиму вјештачења.

Ако странке не постигну споразум о лицу које треба бити одређено за вјештака и предмету и обиму вјештачења, одлуку о томе ће донијети суд.

Члан 149.

Вјештачење врши један вјештак.

Суд може на приједлог странке да одреди више вјештака за различите врсте вјештачења.

Вјештаци се одређују првенствено из реда именованих судских вјештака за одређену врсту вјештачења.

Сложенија вјештачења ће се повјерити првенствено стручним установама као што су: болнице, хемијски лабораторији, факултети и слично.

Ако постоје установе за одређене врсте вјештачења, као што су: вјештачење лажног новца, рукописа, дактилоскопско вјештачење и слично, таква вјештачења повјериће се у првом реду тим установама.

Члан 150.

Извођење доказа вјештачењем одређује суд рјешењем које садржи:

1. име, презиме и занимање вјештака;
1. предмет спора;
2. обим и предмет вјештачења;
4. рок за подношење писменог налаза и мишљења.

Члан 151.

Вјештак се увијек позива на рочиште за главну расправу.

Препис рјешења из члана 150. овог закона доставља се вјештаку заједно са позивом на рочиште за главну расправу.

У позиву ће суд упозорити вјештака да своје мишљење мора изнијети савјесно и у складу са правилима науке и вјештине и обавијестити га о посљедицама недостављања налаза и мишљења у остављеном року, односно неоправданог изостанка са рочишта и праву на награду и накнаду трошкова.

Члан 152.

Вјештаци су дужни да се одазову позиву суда и да изнесу свој налаз и мишљење.

Суд ће вјештака на његов захтјев ослободити дужности вјештачења из разлога из којих свједок може ускратити свједочење или одговор на поједино питање.

Суд може вјештака на његов захтјев ослободити дужности вјештачења и из других оправданих разлога. Ослобођење од дужности вјештачења може тражити и овлашћени радник органа или организације у којој вјештак ради.

Члан 153.

Вјештак ће бити изузет из истих разлога из којих може бити изузет судија, али се изузетно за вјештака може узети и лице које је раније било саслушано као свједок.

Странка је дужна да поднесе захтјев за изузеће вјештака чим сазна да постоји разлог за изузеће, а најдоцније прије почетка извођења доказа вјештачењем.

У захтјеву за изузеће вјештака странка је дужна да наведе околности на којима заснива свој захтјев за изузеће.

О захтјеву за изузеће одлучује суд.

Против рјешења којим се усваја или одбија захтјев за изузеће није дозвољена посебна жалба.

Ако је странка сазнала за разлог изузећа послјије извршеног вјештачења и приговара вјештачењу из тог разлога, суд ће поступити као да је захтјев за изузеће стављен прије извршеног вјештачења.

Члан 154.

Вјештак свој писмени налаз и мишљење увијек доставља суду прије расправе, уколико суд не одреди другачије.

Вјештак мора увијек да образложи своје мишљење.

Члан 155.

Ако вјештак не достави налаз и мишљење у остављеном року, суд ће, по истеку рока који странкама остави да се о томе писмено изјасне, одредити другог вјештака.

Ако вјештак достави налаз или мишљење који су нејасни, непотпуни или противрјечни сами себи или изведеним околностима, суд ће позвати вјештака да их допуни, односно исправи, и одредити рок за поновно достављање налаза и мишљења.

Уколико вјештак ни по позиву суда не достави потпун и разумљив налаз и мишљење, суд ће, уз претходно изјашњење странака, одредити другог вјештака.

Члан 156.

Суд доставља странкама писмени налаз и мишљење вјештака најдоцније осам дана прије рочишта за главну расправу.

Члан 157.

Рочиште за главну расправу ће се одржати и ако вјештак не приступи на главну расправу.

Изузетно од става 1. овог члана, суд може на приједлог странке одложити расправу и заказати ново рочиште на које ће поново позвати вјештака, ако утврди да је његово присуство на расправи неопходно ради разјашњења или допуне налаза и мишљења.

Члан 158.

Суд ће вјештаку дозволити да разматра списе, као и да поставља питања странкама и другим вјештацима у вези предмета вјештачења.

Члан 159.

Против рјешења суда из чл. 148, 150, 152. и 155. овог закона није дозвољена жалба.

Члан 160.

Вјештак има право на накнаду путних трошкова, трошкова за исхрану и преноћиште и трошкова вјештачења, као и право на разумну награду за извршено вјештачење.

Члан 161.

Ако одредбама овог закона није другачије одређено, на извођење доказа вјештачењем сходно се примјењују одредбе о саслушању свједока.

Члан 162.

Одредбе члана. 148. став 1, чл. 149. став 3, 151. ст. 1. и 3, 152, 153. и 159. овог закона примјењују се сходно и на тумаче.

6. Саслушање странака

Члан 163.

На приједлог странке, суд ће одредити извођење доказа саслушањем странака.

Члан 164.

Суд ће одлучити да се саслуша само једна странка, ако друга странка ускрати давање исказа или се не одазове позиву суда.

Члан 165.

За странку која нема парничну способност саслушаће се њен законски заступник. Суд може одлучити да се умјесто или поред законског заступника саслуша сама странка, ако је њено саслушање могућно.

За правно лице саслушаће се лице које је законом или правилима одређено да га заступа.

Члан 166.

Позив на рочиште доставиће се пуномоћнику странке, који је дужан о томе странку обавијестити, односно, ако странка нема пуномоћника, странци или лицу које ће се за странку саслушати.

У позиву ће се назначити да ће се на рочишту изводити доказ саслушањем странака и да ће странка која дође на рочиште бити саслушана у одсуству друге странке.

Члан 167.

Не могу се примјенити никакве принудне мјере према странци која се није одазвала позиву суда ради саслушања нити се странка може принудити на давање исказа.

Члан 168.

Одредбе о извођењу доказа саслушањем свједока примјенљиве се и при извођењу доказа саслушањем странака, ако за саслушање странака није што друго прописано.

7. Обезбјеђење доказа**Члан 169.**

Ако постоји оправдана бојазан да неки доказ неће моћи да се изведе или да ће његово доцније извођење бити отежано, може се у току као и прије покретања парнице предложити да се овај доказ изведе.

Обезбјеђење доказа се може тражити и у току поступка по приједлогу за понављање поступка.

Члан 170.

Ако је приједлог за обезбјеђење доказа стављен у току парничног поступка, за поступање је надлежан суд пред којим је поступак у току.

Кад се тражи обезбјеђење доказа прије покретања поступка, као и у изузетним случајевима ако је поступак већ у току, надлежан је суд првог степена на чијем се подручју налазе ствари које треба разгледати, односно суд на чијем подручју борави лице које треба саслушати.

Члан 171.

У поднеску којим тражи обезбјеђење доказа предлагач је дужан да наведе чињенице које се имају доказати, доказе које треба извести и разлоге због којих сматра да се доцније доказ неће моћи извести или да ће његово извођење бити отежано. У поднеску треба навести име и презиме противника, осим ако из околности проистиче да он није познат.

Члан 172.

Поднесак у коме је стављен приједлог за обезбјеђење доказа суд ће доставити противнику, ако је познат, остављајући му одговарајући рок за одговор.

Изузетно, ако постоји опасност за обезбјеђење доказа, суд ће о приједлогу одлучити и без претходног изјашњавања противника.

У рјешењу којим се усваја приједлог суд ће одредити рочиште за извођење доказа, навести чињенице о којима ће се изводити докази, као и доказе који ће се извести.

Ако противнику није раније био достављен поднесак у коме је стављен приједлог за обезбјеђење доказа, он ће му се доставити заједно са рјешењем суда којим се усваја приједлог за обезбјеђење доказа.

Противнику који је непознат или је непознато његово боравиште суд може ради учествовања на рочишту за

извођење доказа поставити привременог заступника (члан 296.). О овом постављењу није потребно издати оглас.

Суд може у изузетним случајевима одредити да извођење доказа започне и прије него што се рјешење којим се усваја приједлог за обезбјеђење доказа достави противнику.

Против рјешења суда којим се усваја приједлог за обезбјеђење доказа, као и против рјешења којим се одлучује да извођење доказа започне прије него што се рјешење достави противнику, није дозвољена жалба.

Члан 173.

Ако су докази изведени прије него што је поступак покренут, записник о извођењу доказа чуваће се код суда пред којим су докази изведени.

Ако је поступак у току, а обезбјеђење доказа није извео суд који води поступак, записник ће се доставити томе суду.

Глава VII**СУДСКЕ ОДЛУКЕ****1. Заједничке одредбе****Члан 174.**

Суд доноси одлуке на рочишту или ван рочишта.

Члан 175.

Суд доноси одлуке у облику пресуде или рјешења.

О тужбеном захтјеву суд одлучује пресудом, а у поступку због сметања посједа рјешењем.

О свим другим питањима суд одлучује рјешењем.

Одлука о трошковима у пресуди сматра се рјешењем.

2. Пресуда**Опште одредбе****Члан 176.**

Пресудом суд одлучује о захтјеву који се тиче главне ствари и споредних тражења.

Ако постоји више захтјева, суд ће о свим тим захтјевима одлучити једном пресудом.

Члан 177.

Суд може да наложи туженом да изврши одређену чинидбу само ако је она доспјела до закључења главне расправе.

Ако суд усвоји захтјев за издржавање може обавезати туженог и на чинидбе које нису доспјеле.

Пресуда којом се тужени обавезује да преда или преузме ствари дате у најам или закуп, може се донијети и прије престанка тих односа.

Члан 178.

Ако је тужилац у тужби тражио да му се досуди одређена ствар, а истовремено је у тужби или до закључења главне расправе изјавио да је вољан умјесто ствари примити одређени новчани износ, суд ће, ако усвоји тужбени захтјев, изрећи у пресуди да се тужени може ослободити од давања ствари ако плати тај новчани износ.

Члан 179.

Кад се странци у пресуди налаже извршење какве чинидбе, одредиће се и рок у коме је ову чинидбу дужна да изврши.

Ако посебним прописима није другачије одређено, рок за извршење чинидбе износи 30 дана, али за чинидбе које се не састоје у новчаном давању суд може одредити дужи рок. У мјеничним и чековним споровима овај рок износи 15 дана.

Рок за извршење чинидбе почиње да тече првог дана послје доношења пресуде, односно, ако се пресуда

доставља у складу са одредбама овог закона о достављању, првог дана после достављања преписа пресуде странци којој је наложено извршење.

б) Пресуда на основу признања

Члан 180.

Ако тужени до закључења главне расправе призна тужбени захтјев, суд ће без даљег расправљања донијети пресуду којом усваја тужбени захтјев (пресуда на основу признања).

Суд неће донијети пресуду на основу признања и кад су испуњени потребни услови, ако нађе да је ријеч о захтјеву којим странке не могу располагати (члан 3. став 2.).

Доношење пресуде на основу признања одложиће се ако је потребно да се о околностима из става 2. овог члана претходно прибаве обавјештења.

Признање тужбеног захтјева, на рочишту или у писменом поднеску, тужени може и без пристанка тужиоца опозвати до доношења пресуде.

в) Пресуда на основу одрицања

Члан 181.

Ако се тужилац до закључења главне расправе одрекне тужбеног захтјева, суд ће без даљег расправљања донијети пресуду којом одбија тужбени захтјев (пресуда на основу одрицања).

За одрицање од тужбеног захтјева није потребан пристанак туженог.

Тужилац може до доношења пресуде, на рочишту или у писменом поднеску, опозвати одрицање од тужбеног захтјева без пристанка туженог.

г) Пресуда због пропуштања

Члан 182.

Кад тужени, коме је уредно достављена тужба у којој је тужилац предложио доношење пресуде због пропуштања, не достави писмени одговор на тужбу у законском року, суд ће донијети пресуду којом се усваја тужбени захтјев (пресуда због пропуштања), осим ако је тужбени захтјев очигледно неоснован.

Тужбени захтјев је очигледно неоснован:

1) ако је тужбени захтјев очигледно противан чињеницама наведеним у тужби;

2) ако су чињенице на којима се заснива тужбени захтјев у очигледној противрјечности са доказима које је сам тужилац предложио или са чињеницама које су општепознате.

Ако је захтјев очигледно неоснован, суд ће донијети пресуду којом се одбија тужбени захтјев.

Пресуда због пропуштања неће се донијети о захтјеву или дијелу захтјева којим странке не могу располагати.

Члан 183.

Против пресуде због пропуштања није дозвољена жалба, али тужени може поднијети приједлог за повраћај у пређашње стање у складу са одредбама овог закона.

Благовремено поднијет приједлог из става 1. овог члана спречава да пресуда због пропуштања постане правноснажна.

Ако приједлогу туженог из става 1. овог члана буде удовољено, тужени ће сносити све оправдане трошкове поступка који су настали до доношења пресуде због пропуштања.

д) Доношење, писмена израда и достављање пресуде

Члан 184.

Суд ће донијети пресуду и израдити писмени отправак најдоцније у року од 30 дана од дана закључења главне расправе.

Уколико судија прекорачи рок из става 1. овог члана дужан је у писменој форми обавијестити предсједника суда о разлозима прекорачења.

Члан 185.

По закључењу главне расправе, суд ће присутне странке обавијестити о датуму доношења пресуде. Ако једна од странака није присуствовала главној расправи, суд ће је писмено обавијестити о датуму доношења пресуде.

Странке, односно њихови заступници или пуномоћници, су дужни сами преузети пресуду у згради суда, те им суд неће достављати пресуду у складу са одредбама овог закона о достављању.

Ако су странке биле уредно обавијештене о датуму доношења пресуде, рок за жалбу против пресуде почиње тећи првог наредног дана након доношења пресуде.

Члан 186.

У изузетним околностима, суд може на захтјев странке одлучити да се достављање пресуде изврши на начин предвиђен одредбама овог закона о достављању.

Странци која није била уредно обавијештена о датуму доношења пресуде суд ће у сваком случају доставити пресуду у складу са одредбама овог закона о достављању.

Члан 187.

Пресуда због пропуштања и пресуда другостепеног суда донесена без расправе доставља се странкама у складу са одредбама овог закона о достављању.

Члан 188.

У случају из члана 184. став 2. овог закона, суд ће чим буде сазнао да ће доћи до одгађања датума доношења пресуде о томе обавијестити странке, након чега ће странкама пресуду доставити по одредбама овог закона о достављању.

Члан 189.

У случајевима из чл. 186, 187. и 188. овог закона рок за подношење правног лијека почиње тећи првог наредног дана након достављања преписа пресуде.

Члан 190.

Изворник пресуде потписује судија.

Члан 191.

Писмено израђена пресуда мора имати увод, изреку, образложење и поуку о праву на изјављивање правног лијека против пресуде.

Увод пресуде садржи: назив суда, име и презиме судије, име, презиме и пребивалиште, односно боравиште странака, њихових заступника и пуномоћника, кратко означавање предмета спора и његову вриједност, дан закључења главне расправе, назначење странака, њихових заступника и пуномоћника који су тој расправи присуствовали, као и дан кад је пресуда донесена.

Изрека пресуде садржи одлуку суда о усвајању или одбијању појединих захтјева који се тичу главне ствари и споредних тражења и одлуку о постојању или непостојању потраживања истакнутог ради пребијања.

У образложењу суд ће изложити: захтјеве странака и њихове наводе о чињеницама на којима се ови захтјеви заснивају, доказе и оцјену доказа, као и прописе на којима је суд засновао пресуду.

У образложењу пресуде због пропуштања, пресуде на основу признања или пресуде на основу одрицања изнијече се само разлози који оправдавају доношење оваквих пресуда.

ђ) Допунска пресуда

Члан 192.

Ако је суд пропустио да одлучи о дијелу захтјева или о свим захтјевима о којима се мора одлучити пресудом, а

који су већ расправљени, странка може у року од 30 дана од пријема пресуде да предложи парничном суду да се изврши допунa пресуде.

Неблаговремени или неосновани приједлог за допуну пресуде одбаћиће, односно одбиће суд без одржавања рочишта.

Члан 193.

Кад суд нађе да је приједлог за допуну пресуде основан, без поновног отварања главне расправе донијеће, у року од осам дана, пресуду о захтјеву који није ријешен (допунска пресуда).

Члан 194.

Ако је поред приједлога за допуну пресуде поднијета и жалба против пресуде, првостепени суд ће застати са достављањем ове жалбе другостепеном суду док се не донесе одлука о приједлогу за допуну пресуде и док не истекне рок за жалбу против ове одлуке.

Ако против одлуке о допуни пресуде буде изјављена жалба, ова жалба заједно са жалбом против првобитне пресуде доставиће се другостепеном суду.

Ако се првостепена пресуда побија жалбом само због тога што првостепени суд није пресудом одлучио о свим захтјевима странака који су предмет парнице, жалба ће се сматрати као приједлог странке да се донесе допунска пресуда.

е) Исправљање пресуде

Члан 195.

Погрешке у именима и бројевима, као и друге очигледне погрешке у писању и рачунању, недостатке у облику и несагласност преписа пресуде са изворником исправиће суд у свако доба.

Исправљање ће се извршити посебним рјешењем и унијеће се на крају изворника, а странкама ће се доставити препис рјешења.

Ако између изворника и преписа пресуде постоји несагласност у погледу неке одлуке садржане у изреци пресуде, странкама ће се доставити исправљени препис пресуде са назначењем да се овим преписом пресуде замјењује ранији препис пресуде. У таквом случају рок за изјављивање правног лијека у погледу исправљеног дијела пресуде тече од дана достављања исправљеног преписа пресуде.

О исправљању пресуде суд може одлучити без саслушања странака.

ж) Правоснажност пресуде

Члан 196.

Пресуда која се више не може побијати жалбом постаје правоснажна.

Суд у току цијелог поступка по службеној дужности пази да ли је ствар правоснажно пресуђена, и ако утврди да је парница покренута о захтјеву о коме је већ правоснажно одлучено, одбаћиће тужбу.

Ако је у пресуди одлучено о потраживању које је тужени истакао приговором ради пребијања, одлука о постојању или непостојању овог потраживања постаје правоснажна.

Члан 197.

Суд је везан за своју пресуду чим је донесена.

Пресуда према странкама има дејство од дана доношења, а у случајевима у којима странкама по одредбама овог закона пресуду доставља суд - од дана када им је достављена.

3. Рјешење

Члан 198.

Сва рјешења која се доносе на рочишту објављује судија.

Рјешење које је на рочишту објављено доставиће се странкама у овјереном препису само ако је против тог рјешења дозвољена посебна жалба, или ако се на основу рјешења може одмах тражити извршење, или ако то захтијева управљање парницом.

Суд је везан за своја рјешења уколико се она не односе на управљање парницом или ако овим законом није што друго одређено.

Кад се рјешење не доставља писмено, оно према странкама има дејство чим је објављено.

Члан 199.

Рјешења која суд доноси ван рочишта саопштавају се странкама достављањем овјереног преписа рјешења.

Члан 200.

Рјешење мора бити образложено ако се њиме одбија приједлог странке или ако се њиме рјешава о приједлозима странака који су међу собом у опреци, а може бити образложено и у другим случајевима кад је то потребно.

Писмени састав рјешења треба да садржи увијек увод и изреку, а образложење само ако по ставу 1. овог члана рјешење мора бити образложено.

Члан 201.

Рјешења о казнама изреченим по одредбама овог закона извршавају се по службеној дужности.

Члан 202.

Одредбе члана 179, чл. 190. до 195. и члана 197. став 2. овог закона сходно ће се примјењивати и на рјешења.

Одредбе чл. 184. до 186. и чл. 188. и 189. сходно ће се примјењивати и на рјешења из члана 198. став 2. овог закона.

Б. ПОСТУПАК ПО ПРАВНИМ ЛИЈЕКОВИМА

Глава VIII

РЕДОВНИ ПРАВНИ ЛИЈЕКОВИ

1. Жалба против пресуде

а) Право на жалбу

Члан 203.

Против пресуде донијете у првом степену странке могу изјавити жалбу у року од 30 дана од дана доношења пресуде, односно, ако се пресуда доставља у складу са одредбама овог закона о достављању, 30 дана након достављања преписа пресуде, ако у овом закону није одређен други рок. У мјеничним и чековним споровима овај рок је 15 дана.

Благовремено изјављена жалба спречава да пресуда постане правоснажна у дијелу који се побија жалбом.

О жалби против пресуде одлучује другостепени суд.

Члан 204.

Странка се може одрећи права на жалбу од тренутка пријема пресуде.

До доношења одлуке другостепеног суда странка може одустати од већ изјављене жалбе.

Одрицање или одустанак од жалбе не може се опозвати.

б) Садржина жалбе

Члан 205.

Жалба мора да садржи:

- 1) означење пресуде против које се изјављује жалба;
- 2) изјаву да се пресуда побија у цјелини или у одређеном дијелу;
- 3) разлог жалбе;
- 4) потпис подносиоца жалбе.

Члан 206.

Ако жалба не садржи податке из члана 205. овог закона (непотпуна жалба), првостепени суд ће рјешењем, против кога није дозвољена жалба, позвати жалиоца да у року од осам дана допуни или исправи жалбу.

Ако жалилац у року из става 1. овог члана не поступи по тражењу суда, суд ће рјешењем одбацити жалбу као непотпуну.

Члан 207.

У жалби се не могу износити нове чињенице и предлагати нови докази, осим ако жалилац пружи доказе да их без своје кривице није могао изнијети односно предложити до закључења главне расправе.

Позивајући се на нове чињенице, жалилац је дужан навести доказе којима би се те чињенице утврдиле, а предлажући нове доказе, дужан је навести чињенице које тим доказима треба утврдити.

Приговор застаре и приговор ради пребијања који нису изнијети пред првостепеним судом не могу се износити у жалби.

Ако су услед изношења нових чињеница и предлагања нових доказа проузроковани трошкови у поступку поводом жалбе, ове трошкове ће независно од исхода спора сносити она странка која је изнијела нове чињенице, односно предложила нове доказе.

в) Разлози због којих се пресуда може побијати

Члан 208.

Пресуда се може побијати:

- 1) због повреде одредаба парничног поступка;
- 2) због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања;
- 3) због погрешне примјене материјалног права.

Пресуда на основу признања и пресуда на основу одрицања могу се побијати због повреде одредаба парничног поступка или због тога што је изјава о признању, односно одрицању дата у заблуди или под утицајем принуде или преваре.

Члан 209.

Повреда одредаба парничног поступка постоји ако суд у току поступка није примијенио или је неправилно примијенио коју одредбу овог закона, а то је било од утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Члан 210.

Погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање постоји кад је суд неку одлучну чињеницу погрешно утврдио, односно кад је није утврдио.

Непотпуно утврђено чињенично стање постоји и кад на то указују нове чињенице или нови докази.

Члан 211.

Погрешна примјена материјалног права постоји кад суд није примијенио одредбу материјалног права коју је требало да примјени или кад такву одредбу није правилно примијенио.

г) Поступак по жалби

Члан 212.

Жалба се подноси суду који је изрекао првостепену пресуду у довољном броју примјерака за суд и противну странку.

Члан 213.

Неблаговремену, непотпуну или недозвољену жалбу одбадиће рјешењем првостепени суд без одржавања рочишта.

Жалба је неблаговремена ако је изјављена послје истека законског рока за њено подношење.

Жалба је недозвољена ако је жалбу изјавило лице које није овлашћено за подношење жалбе, или лице које се одрекло или је одустало од жалбе или ако лице које је изјавило жалбу нема правног интереса за подношење жалбе.

Члан 214.

Примјерак благовремене, потпуне и дозвољене жалбе доставиће првостепени суд противној странци одмах, а најдоцније у року од осам дана од дана пријема жалбе. Противна странка може у року од осам дана од пријема жалбе поднијети том суду одговор на жалбу.

Примјерак одговора на жалбу доставиће првостепени суд жалиоцу одмах, а најдоцније у року од осам дана од пријема одговора на жалбу.

Неблаговремено поднијет одговор на жалбу неће се узети у разматрање.

Подносци примљени по пријему одговора на жалбу или по истеку рока за одговор на жалбу неће се узимати у разматрање, осим у случајевима у којима суд изричито од странке затражи додатно изјашњење.

Члан 215.

По пријему одговора на жалбу или по протеклу рока за одговор на жалбу првостепени суд ће жалбу и одговор на жалбу, ако је поднијет, са свим списима доставити другостепеном суду најдоцније у року од осам дана.

Ако жалилац тврди да су у првостепеном поступку повријеђене одредбе парничног поступка, судија првостепеног суда даће објашњење поводом навода жалбе који се тичу тих повреда, а по потреби ће да провјери истинитост тих навода у жалби.

Члан 216.

Кад списи по жалби стигну другостепеном суду одређује се судија изјавиоца.

Судија изјавиоца може, по потреби, од првостепеног суда да прибави извјештај о повредама одредаба парничног поступка и да затражи да се ради утврђивања тих повреда спроведу провјере.

Члан 217.

Другостепени суд одлучује о жалби на сједници вијећа или на основу одржане расправе.

Другостепени суд ће заказати расправу када оцијени да је ради правилног утврђивања чињеничног стања потребно пред другостепеним судом утврдити нове чињенице или извести нове доказе или поново извести већ изведене доказе, као и када оцијени да је због повреде одредаба парничног поступка у првостепеном поступку потребно одржати расправу пред другостепеним судом.

Другостепени суд одржаће сједницу вијећа, односно расправу, у року од 45 дана након што од првостепеног суда прими списе по жалби.

Другостепени суд ће донијети одлуку у року од 30 дана од дана одржавања сједнице вијећа на којој је одлучено о жалби, односно, ако је одржана расправа, у року од 30 дана од дана закључења расправе.

Члан 218.

На расправу се позивају странке, односно њихови законски заступници или пуномоћници, као и они свједоци и вјештаци за које суд одлучи да се саслушају.

Ако са расправе изостане жалилац, расправа се неће одржати, а одлука ће се донијети на основу навода жалбе и одговора на жалбу.

Ако са расправе изостане странка која није жалилац, суд ће расправљати о жалби и донијети одлуку.

У позиву за расправу странка ће бити упозорена на последице недоласка на расправу.

Члан 219.

Расправа пред другостепеним судом почиње кратким излагањем изјављиваоца о стању предмета, без изношења његовог мишљења о основаности жалбе.

Послије тога прочитаће се пресуда или дио пресуде на који се односи жалба, а по потреби и записник о главној расправи пред првостепеним судом; затим ће жалилац образложити своју жалбу, а противна странка одговор на жалбу.

Члан 220.

Ако у чл. 217. до 219. овог закона није што друго одређено, одредбе о главној расправи пред првостепеним судом сходно се примјењују и на расправу пред другостепеним судом.

д) Границе испитивања првостепене пресуде

Члан 221.

Другостепени суд испитује првостепену пресуду у оном дијелу у коме се побија жалбом, у границама разлога наведених у жалби, пазићи по службеној дужности на примјену материјалног права и повреде одредаба парничног поступка које се односе на страначку способност и заступање.

ђ) Одлуке другостепеног суда о жалби

Члан 222.

Одлуке другостепеног суда доносе се последије вијећања гласањем.

У просторији у којој се врши вијећање и гласање могу бити присутни само чланови вијећа и записничар. Кад треба донијети одлуку о једноставнијим питањима, вијеће може донијети одлуку и у самом засједању.

Члан 223.

Предсједник вијећа руководи вијећањем и гласањем и гласа посљедњи. Он се стара да се сва питања свестрано и потпуно размотри.

За сваку одлуку вијећа потребна је већина гласова.

Чланови вијећа не могу одбити да гласају о питањима која постави предсједник вијећа.

Члан вијећа који је при гласању о коме ранијем питању остао у мањини не може се уздржати од гласања о питању о коме се има доцније одлучити.

Ако се у погледу појединих питања о којима се одлучује гласови подијеле на више различитих мишљења, тако да ниједно од њих нема већину, питања ће се раздвојити и гласање ће се понављати све док се не постигне већина. Ако се у погледу висине новчаног износа или количине гласови подијеле на више од два мишљења, поново ће се расправљати о разлозима за свако мишљење. Ако се и последије тога не може постићи већина, гласови дати за највећи новчани износ или количину додаће се гласовима датим за најближи мањи новчани износ или количину док се не постигне већина.

Члан 224.

Другостепени суд може у сједници вијећа или на основу одржане расправе:

1. одбацити жалбу као неблаговремену, непотпуну или недозвољену;
2. одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену пресуду;
3. укинути првостепену пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење;
4. укинути првостепену пресуду и одбацити тужбу, или
5. преиначити првостепену пресуду.

Члан 225.

Неблаговремену, непотпуну или недозвољену жалбу одбаћиће другостепени суд рјешењем, ако то није учинио првостепени суд.

Члан 226.

Другостепени суд ће пресудом одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену пресуду кад нађе да не постоје разлози због којих се пресуда побија, а ни разлози на које пази по службеној дужности.

Члан 227.

Другостепени суд ће у сједници вијећа или на основу одржане расправе рјешењем укинути првостепену пресуду и предмет вратити истом првостепеном суду ради одржавања нове главне расправе, ако утврди да постоји један од сљедећих разлога изнесених у жалби:

1. ако је противно одредбама овог закона суд донио пресуду на основу признања или пресуду на основу одрицања;
2. ако којој странци незаконитим поступањем, а нарочито пропуштањем достављања, није дата могућност да расправља пред судом, а то је поступање било од утицаја на доношење законите и правилне пресуде;
3. ако је суд донио пресуду без главне расправе;
4. ако је пресуду донио судија који се по закону мора изузети.

Ако другостепени суд утврди да је у поступку пред првостепеним судом одлучено о захтјеву који није у судској надлежности или о захтјеву о коме већ тече парница или о коме већ прије правоснажно пресуђено или кога се тужилац одрекао или о коме је већ закључено судско поравнање, укинуће првостепену пресуду и одбацити тужбу.

Ако другостепени суд утврди да је у првостепеном поступку као тужилац или тужени учествовало лице које не може бити странка у поступку, или ако странку која је правно лице није заступало овлашћено лице, или ако парнично неспособну странку није заступао законски заступник, или ако законски заступник, односно пуномоћник странке није имао потребна овлашћења за вођење парнице, односно вршење појединих радњи у поступку, уколико вођење парнице, односно вршење појединих радњи у поступку није било накнадно одобрено, с обзиром на природу повреде укинуће првостепену пресуду и вратити предмет надлежном првостепеном суду или ће укинути првостепену пресуду и одбацити тужбу.

Кад другостепени суд укине пресуду првостепеног суда и врати предмет истом суду на поновно суђење, може наредити да се нова главна расправа одржи пред другим судијом.

У образложењу рјешења којим се првостепена пресуда укида треба навести које су одредбе парничног поступка повријеђене и у чему се повреде састоје.

Члан 228.

Првостепени суд је дужан, одмах по пријему рјешења другостепеног суда, да одреди припремно рочиште или рочиште за главну расправу, које ће се одржати најдоцније у року од 30 дана од дана пријема рјешења другостепеног суда, те да изведе све парничне радње и да расправи сва спорна питања на која је упозорио другостепени суд у свом рјешењу.

Члан 229.

Другостепени суд ће, у сједници вијећа или на основу одржане расправе, пресудом преиначити првостепену пресуду, ако утврди да постоји један од сљедећих разлога изнесених у жалби:

- 1) ако је утврдио да постоји повреда одредаба парничног поступка, осим у случајевима из члана 227. овог закона;

2) ако је у сједници вијећа другачијом оцјеном исправа и посредно изведених доказа већ изведених пред првостепеним судом утврдио другачије чињенично стање него што је оно у првостепеној пресуди;

3) ако је после одржане расправе, на основу нових доказа или поновног извођења већ изведених доказа, утврдио другачије чињенично стање него што је оно у првостепеној пресуди;

4) ако сматра да је чињенично стање у првостепеној пресуди правилно утврђено, али да је првостепени суд погрешно применио материјално право;

5) ако је утврдио да је првостепеном пресудом прекорачен тужбени захтјев.

Члан 230.

Другостепени суд не може да преиначи пресуду на штету странке која се жалила ако је само она изјавила жалбу.

Члан 231.

У образложењу пресуде односно рјешења другостепени суд ће оцијенити жалбене наводе који су од одлучног значаја.

Члан 232.

Другостепени суд доставиће своју одлуку странкама и другим заинтересованим лицима, као и суду првог степена.

2. Жалба против рјешења

Члан 233.

Против рјешења првостепеног суда дозвољена је жалба ако у овом закону није одређено да жалба није дозвољена.

Ако овај закон изричито одређује да посебна жалба није дозвољена, рјешење првостепеног суда може се побити само у жалби против коначне одлуке.

Члан 234.

Благовремено поднијета жалба задржава извршење рјешења, ако овим законом није другачије прописано.

Рјешење против кога није дозвољена посебна жалба може се одмах извршити.

Члан 235.

Рјешавајући о жалби, другостепени суд може:

1) одбацити жалбу као неблагоприятну, непотпуну или недозвољену;

2) одбити жалбу као неосновану и потврдити рјешење првостепеног суда;

3) уважити жалбу и рјешење преиначити или укинати, и по потреби предмет вратити на поновни поступак.

Члан 236.

У поступку по жалби против рјешења сходно ће се примјењивати одредбе које важе за жалбу против пресуде, осим одредаба о одржавању расправе пред другостепеним судом.

Глава IX

ВАНРЕДНИ ПРАВНИ ЛИЈЕКОВИ

1. Ревизија

Члан 237.

Странке могу изјавити ревизију против правоснажне пресуде донесене у другом степену у року од 30 дана од дана достављања преписа пресуде.

Ревизија није дозвољена ако вриједност побитаног дијела правоснажне пресуде не прелази 10.000 конвертибилних марака.

Изузетно Врховни суд Републике Српске може дозволити ревизију у свим предметима, ако оцијени да би одлучивање по ревизији било од значаја за примјену права у другим случајевима.

Члан 238.

О ревизији одлучује Врховни суд Републике Српске.

Члан 239.

Поднијета ревизија не задржава извршење правоснажне пресуде против које је изјављена.

Члан 240.

Ревизија се може изјавити:

1) због повреде одредаба парничног поступка из члана 209. овог закона која је учињена у поступку пред другостепеним судом;

2) због погрешне примјене материјалног права;

3) због прекорачења тужбеног захтјева ако је та повреда учињена у поступку пред другостепеним судом.

Ревизија се не може изјавити због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Члан 241.

Ревизијски суд испитује побитану пресуду само у оном дијелу у коме се она побита ревизијом, у границама разлога наведених у ревизији, пазећи по службеној дужности на примјену материјалног права и повреде одредаба парничног поступка које се односе на страначку способност и заступање.

Члан 242.

Странке могу у ревизији износити нове чињенице и предлагати нове доказе само ако се они односе на повреде одредаба парничног поступка које су учињене у поступку пред другостепеним судом.

Члан 243.

Ревизија се подноси суду који је изрекао првостепену пресуду, у довољном броју примјерака за суд и противну странку.

Члан 244.

Неблаговремену или непотпуну ревизију одбациће рјешењем првостепени суд, без одржавања рочишта.

Члан 245.

Примјерак благовремене и потпуне ревизије првостепени суд ће доставити противној странци.

У року од осам дана од дана достављања ревизије противна странка може поднијети суду одговор на ревизију.

По пријему одговора на ревизију или по протеклу рока за одговор, првостепени суд ће доставити ревизију и одговор на ревизију, ако је поднијет, са свим списима, ревизијском суду.

Примјерак ревизије и одговора на ревизију доставља се и другостепеном суду.

Члан 246.

О ревизији, ревизијски суд одлучује без расправе.

Члан 247.

Недозвољену ревизију одбациће ревизијски суд рјешењем, као и неблагоприятну или непотпуну ревизију, ако то, у границама својих овлашћења, није учинио првостепени суд.

Ревизија је недозвољена ако ју је изјавило лице које није овлашћено на подношење ревизије, или лице које је одустало од ревизије, или ако лице које је изјавило ревизију нема правни интерес за подношење ревизије, или ако је ревизија изјављена против пресуде против које се по закону не може поднијети.

Члан 248.

Ревизијски суд ће пресудом одбити ревизију као неосновану ако утврди да не постоје разлози због којих је ревизија изјављена.

Члан 249.

Ако утврди да постоји повреда одредаба парничног поступка због које се ревизија може изјавити, осим повреда одређених у ст. 2. и 3. овог члана, ревизијски суд ће, с обзиром на природу повреде, пресудом преиначити пресуду другостепеног суда или рјешењем укинути у цјелини или дјелимично пресуду другостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење истом или другом вијећу другостепеног суда, односно другом надлежном суду.

Ако је у поступку пред првостепеним или другостепеним судом одлучено о захтјеву који није у судској надлежности или о коме је већ прије правоснажно пресуђено или кога се тужитељ одрекао или о коме је већ закључено судско поравнање, ревизијски суд ће укинути рјешењем донесене одлуке и одбацити тужбу.

Ако је у поступку пред првостепеним или другостепеним судом, као тужилац или тужени учествовало лице које не може бити странка у поступку, или ако странку у поступку која је правно лице није заступало овлашћено лице или ако парнично неспособну странку није заступао законски заступник, или ако законски заступник, односно пуномоћник странке није имао потребна овлашћења за вођење парнице или за поједине радње у поступку, ако вођење парнице односно вршење појединих радњи у поступку није било накнадно одобрено, ревизијски суд ће с обзиром на природу повреде, поступити по одредбама ст. 1. или 2. овог члана.

Члан 250.

Ако ревизијски суд утврди да је материјално право погрешно примјењено, пресудом ће усвојити ревизију и преиначити побијану пресуду.

Ако ревизијски суд нађе да је због погрешне примјене материјалног права или због повреде правила поступка чињенично стање непотпуно утврђено и да због тога нема услова за преиначење побијане пресуде, рјешењем ће усвојити ревизију, укинути у цјелини или дјелимично пресуду другостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење истом или другом вијећу другостепеног суда.

Члан 251.

Ако утврди да је правоснажном пресудом донесеном у другом степену прекорачени тужбени захтјев, ревизијски суд ће пресудом преиначити побијану пресуду.

Члан 252.

Ревизијски суд доставља своје одлуке странкама као и првостепеном и другостепеном суду.

Члан 253.

Ако у чл. 237. до 252. овог закона није што друго одређено, у поступку поводом ревизије сходно ће се примјењивати одредбе овог закона о жалби против пресуде, осим одредби о одржавању расправе пред другостепеним судом.

Члан 254.

Странке могу изјавити ревизију и против рјешења другостепеног суда којим је поступак правоснажно завршен.

Ревизија против рјешења из става 1. овог члана није дозвољена у споровима у којима не би била дозвољена ревизија против правоснажне пресуде.

Ревизија је увијек дозвољена против рјешења другостепеног суда којим се изјављена жалба одбацује, односно којим се потврђује рјешење првостепеног суда о одбацивању ревизије.

У поступку поводом ревизије против рјешења сходно ће се примјењивати одредбе овог закона о ревизији против пресуде.

2. Понављање поступка

Члан 255.

Поступак који је одлуком суда правоснажно завршен може се по приједлогу странке поновити:

- 1) ако је при доношењу одлуке учествовао судија, који је по закону морао бити изузет;
- 2) ако којој странци незаконитим поступањем није била дата могућност да расправља пред судом;
- 3) ако је у поступку као тужилац или тужени учествовало лице које не може бити странка у поступку, или ако странку која је правно лице није заступало овлашћено лице, или ако парнично неспособну странку није заступао законски заступник, или ако законски заступник, односно пуномоћник странке није имао потребно овлашћење за вођење парнице или за поједине радње у поступку, уколико вођење парнице, односно вршење појединих радњи у поступку није било накнадно одобрено;
- 4) ако се одлука суда заснива на лажном исказу свједока или вјештака или на исправи која је фалсификована или у којој је ојверена неистинита садржина;
- 5) ако је до одлуке суда дошло услед кривичног дјела судије, законског заступника или пуномоћника странке, противне странке или ког трећег лица;
- 6) ако странка сазна за нове чињенице или нађе или стекне могућност да употреби нове доказе на основу којих је за странку могла бити донијета повољнија одлука да су те чињенице или докази били употребљени у ранијем поступку.

Члан 256.

Из разлога наведених у члану 255. тачке 1. до 3. овог закона не може се захтијевати понављање поступка ако је тај разлог био без успјеха изнијет у ранијем поступку.

Због околности наведених у члану 255. тачке 1. и 6. овог закона, понављање поступка може се дозволити само ако странка без своје кривице није могла те околности да изнесе прије него што је ранији поступак завршен правоснажном судском одлуком.

Члан 257.

Приједлог за понављање поступка подноси се у року од 30 дана, и то:

- 1) у случају из члана 255. тачка 1. овог закона, од дана кад је странка сазнала за овај разлог;
 - 2) у случају из члана 255. тачка 2. овог закона, од дана кад је одлука достављена странци;
 - 3) у случају из члана 255. тачка 3. овог закона, ако је у поступку као тужилац или тужени учествовало лице које не може бити странка у поступку, од дана када је одлука достављена том лицу; ако странку која је правно лице није заступало овлашћено лице, или ако парнично неспособну странку није заступао законски заступник, од дана кад је одлука достављена странци, односно њеном законском заступнику, а ако законски заступник, односно пуномоћник странке није имао потребно овлашћење за вођење парнице или за поједине радње у поступку, од дана кад је странка сазнала за овај разлог;
 - 4) у случајевима из члана 255. тачке 4. и 5. овог закона, од дана кад је странка сазнала за правоснажну пресуду у кривичном поступку, а ако се кривични поступак не може спровести, онда од дана кад је сазнала за обуставу тог поступка или за околности због којих се поступак не може покренути;
 - 5) у случају из члана 255. тачка 6. овог закона, од дана кад је странка могла изнијети суду нове чињенице, односно нова доказна средства.
- Ако би рок одређен у ставу 1. овог члана почео да тече прије него што је одлука постала правоснажна, тај ће

се рок рачунати од правоснажности одлуке ако против ње није био изјављен правни лијек, односно од достављања правоснажне одлуке вишег суда изречене у посљедњем степену.

По протеку рока од пет година од дана кад је одлука постала правоснажна, приједлог за понављање поступка не може се поднијети, осим ако се понављање тражи из разлога наведених у члану 255. тачке 2. и 3. овог закона.

Члан 258.

О приједлогу за понављање поступка одлучује другостепени суд, и то судија појединац који није учествовао у доношењу другостепене одлуке у ранијем поступку.

Члан 259.

Приједлог за понављање поступка подноси се увијек суду који је донио одлуку у првом степену.

У приједлогу се нарочито морају навести: законски основ по коме се тражи понављање, околности из којих произлази да је приједлог поднијет у законском року и докази којима се поткрепљују наводи предлагача, те учинити вјероватним да би у поновљеном поступку могла за предлагача бити донијета повољнија одлука.

Члан 260.

Неблаговремене, непотпуне или недозвољене приједлоге за понављање поступка одбацује рјешењем првостепени суд без одржавања рочишта.

Ако првостепени суд не одбаца приједлог, доставиће примјерак приједлога противној странци, која има право да у року од 15 дана одговори на приједлог.

Члан 261.

По пријему одговора на приједлог или по истеку рока за давање одговора, првостепени суд ће приједлог и одговор на приједлог, ако је поднијет, са свим списима доставити другостепеном суду најдоцније у року од осам дана.

Члан 262.

Другостепени суд одлучује о приједлогу за понављање поступка, по правилу, без одржавања расправе.

Ако суд оцијени да је одржавање расправе неопходно, поступиће у складу са одредбама чл. 218. до 220. овог закона.

Члан 263.

Након што другостепени суд донесе одлуку о приједлогу, суду првог степена враћа све списе са довољним бројем овјерених преписа своје одлуке.

У рјешењу којим се дозвољава понављање поступка изрећи ће се да се укида одлука донијета у ранијем поступку.

Против рјешења другостепеног суда којим се усваја приједлог за понављање поступка жалба није дозвољена.

Жалба против рјешења другостепеног суда којим се одбија приједлог за понављање поступка подноси се истом суду, који о жалби одлучује у вијећу од тројице судија.

Члан 264.

У поновном поступку пред првостепеним судом не може поступати судија који је одлучивао у ранијем поступку.

Првостепени суд ће одредити припремно рочиште одмах по пријему рјешења другостепеног суда, а најдоцније у року од осам дана.

3. Однос између приједлога за понављање поступка и ревизије

Члан 265.

Ако у року за изјављивање ревизије странка поднесе приједлог за понављање поступка само из разлога из

којих се може изјавити и ревизија, сматраће се да је странка изјавила ревизију.

Ако странка изјави ревизију из разлога што је у првостепеном или другостепеном поступку одлучено о захтјеву о коме је већ прије правоснажно пресуђено или кога се тужилац већ одрекао или о коме је закључено судско поравнање, и истовремено или послије тога поднесе приједлог за понављање поступка из било којег разлога из члана 255. овог закона, суд ће прекинути поступак поводом приједлога за понављање поступка до завршетка поступка по ревизији.

Ако странка изјави ревизију из било ког разлога, осим због разлога наведених у ставу 2. овог члана и истовремено или послије тога поднесе приједлог за понављање поступка због разлога из члана 255. став 1. тачке 4. и 5. овог закона који су поткријељени правоснажном пресудом донесеном у кривичном поступку, суд ће прекинути поступак по ревизији до завршетка поступка поводом приједлога за понављање поступка.

У свим осталим случајевима у којима странка изјави ревизију и истовремено или послије тога поднесе приједлог за понављање поступка, суд ће одлучити који ће поступак наставити а који прекинути, узимајући у обзир све околности, а нарочито разлоге због којих су оба правна лијека поднијета и доказе које су странке предложиле.

Члан 266.

Одредбе члана 265. ст. 1. и 3. овог закона примјениће се и кад је странка најприје поднијела приједлог за понављање поступка, а послије тога изјавила ревизију.

У свим осталим случајевима у којима странка поднесе приједлог за понављање поступка и послије тога изјави ревизију суд ће, по правилу, прекинути поступак по ревизији до завршетка поступка поводом приједлога за понављање поступка, осим ако нађе да постоје озбиљни разлози да поступи другачије.

Члан 267.

Рјешење из члана 265. овог закона доноси првостепени суд ако приједлог за понављање поступка стигне првостепеном суду прије него што је предмет поводом ревизије упућен ревизијском суду. Ако приједлог за понављање поступка стигне пошто је предмет поводом ревизије упућен ревизијском суду, рјешење из члана 265. овог закона доноси ревизијски суд.

Рјешење из члана 266. овог закона доноси првостепени суд, осим ако је предмет, у вријеме кад ревизија стигне првостепеном суду, поводом приједлога за понављање поступка упућен вишем суду ради доношења одлуке, у ком случају рјешење доноси виши суд.

Против рјешења суда из ст. 1. и 2. овог члана није дозвољена жалба.

Део трећи

Глава X

СУДСКЕ МЈЕРЕ ОБЕЗБЈЕЂЕЊА

Члан 268.

За одлучивање о приједлогу за обезбјеђење, укључујући и обезбјеђење на имовини противника обезбјеђења која се налази ван Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, који је поднијет прије покретања парничног поступка као и у току поступка надлежан је суд који поступа по тужбеном захтјеву. Одлуку о мјери обезбјеђења доноси суд који поступа у првом степену, а непосредно виши суд када је приједлог за њено доношење поднијет послије достављања предмета томе суду ради одлучивања о правном лијеку.

По правоснажности одлуке о тужбеном захтјеву, о приједлогу за обезбјеђење одлучује суд који би био надлежан за одлучивање о тужбеном захтјеву у првом степену.

Члан 269.

Мјера обезбјеђења може се одредити:

1) ако предлагач обезбјеђења учини вјероватним постојање потраживања или права и

2) ако постоји опасност да би без такве мјере противник обезбјеђења могао спријечити или знатно отежати остваривање потраживања, посебно тиме што ће своју имовину отуђити, прикрити, оптеретити или на други начин њом располагати односно промијенити постојеће стање ствари или на неки други начин штетно утицати на права предлагача обезбјеђења.

Ако другачије није законом одређено, суд ће одредити мјеру обезбјеђења само под условом да предлагач обезбјеђења, у року који одреди суд, по одредбама закона о извршном поступку, да јемство за штету која би противнику обезбјеђења могла настати одређивањем и спровођењем мјере обезбјеђења. Ако предлагач обезбјеђења не да јемство у одређеном року, суд ће одбити приједлог за одређивање мјере обезбјеђења. На његов захтјев, суд може ослободити предлагача обезбјеђења од обавезе давања јемства, ако суд утврди да он није у финансијској могућности да јемство да.

Босна и Херцеговина, њени ентитети, Дистрикт Брчко, кантони и општине су изузети од обавезе из става 2. овог члана.

Члан 270.

Јемство из члана 269. овог закона се враћа у року од осам дана од дана престанка важења мјере обезбјеђења. Уколико у међувремену противник обезбјеђења поднесе тужбу за накнаду штете, надлежни суд за поступање у том предмету ће одлучити о важењу одређеног јемства.

Члан 271.

Ради обезбјеђења новчаног потраживања могу се одредити следеће мјере:

1) Забрана противнику обезбјеђења да отуђи, сакрије, оптерети или располаже са одређеном имовином у вриједности која је довољна за обезбјеђење потраживања предлагача обезбјеђења. Ова забрана ће се забиљежити у одговарајућим јавним регистрима.

2) Чување имовине на коју се односи забрана из претходне тачке и то полагањем у депозит суда ако је то могуће или предајом у посјед трећем лицу.

3) Забрана дужнику противника обезбјеђења да исплати противнику обезбјеђења потраживање или да му преда ствари, као и забрана противнику обезбјеђења да прими ствари, да наплати потраживање и да њиме располаже. Ова забрана се може изрећи и сваком другом лицу од којег противник обезбјеђења може захтијевати исплату или предају ствари.

4) Предбиљежба zaloжног права на непокретности противника обезбјеђења или на праву укњиженом на непокретности до вриједности досуђеног главног потраживања са каматама и трошковима.

Мјера из става 1. тачка 4. овог члана може се одредити само уколико о потраживању повјериоца већ постоји одлука суда која није постала извршна.

Рјешења о одређивању мјера обезбјеђења из става 1. овог члана достављају се противнику обезбјеђења, дужнику противника обезбјеђења, ако је потребно, и одговарајућим јавним регистрима. Мјера обезбјеђења сматра се спроведеном достављањем противнику обезбјеђења или дужнику противника обезбјеђења, ако му се доставља, или одговарајућем јавном регистру, зависно од тога који је од ова три датума пријема ранији по времену.

На подручју гдје не постоје земљишне књиге, мјера обезбјеђења из овог члана ће се спровести примјеном одговарајућих правила извршног поступка.

Члан 272.

Ради обезбјеђења потраживања које је усмјерено на одређену ствар или њен дио могу се одредити следеће мјере обезбјеђења:

1) Забрана противнику обезбјеђења отуђења, сакривања, оптерећења или располагања имовином на коју је усмјерено потраживање. Ако се имовина налази у Босни и Херцеговини, ова забрана ће се забиљежити у одговарајућим јавним регистрима.

2) Чување имовине на коју се односи забрана из тачке 1. овог става и то полагањем у депозит суда, ако је то могуће, или предајом у посјед трећем лицу.

3) Забрана противнику обезбјеђења да предузима радње које могу нанјети штету имовини на коју је управљено потраживање или налог противнику обезбјеђења да изврши одређене радње потребне да би се сачувала имовина или да би се одржало постојеће стање ствари.

4) Овлашћење предлагачу обезбјеђења да предузме одређене активности.

Одредбе ст. 3. и 4. члана 271. овог закона примјењују се и у случају обезбјеђења потраживања усмјерених на одређену ствар или један њен дио.

Мјере обезбјеђења из овог члана не смију у цјелини обухватити захтјев који се њима обезбјеђује.

Члан 273.

Ради обезбјеђења других права или одржавања постојећег стања, могу се изрећи следеће мјере обезбјеђења:

1) забрана противнику обезбјеђења да предузима одређене активности или налог да предузме одређене активности у циљу одржавања постојећег стања или спречавања настанка штете супротној странци;

2) овлашћење предлагачу обезбјеђења да предузме одређене активности;

3) повјеравање одређене имовине противника обезбјеђења трећем лицу на чување и старање;

4) одлагање поступка извршења по приједлогу трећих лица, под условима предвиђеним законом којим се уређује извршни поступак; и

5) друге мјере које суд одреди као неопходне за обезбјеђење тужбеног захтјева предлагача обезбјеђења.

Одредба члана 271. став 3. сходно се примјењује и на мјере обезбјеђења из става 1. овог члана.

Члан 274.

Противник обезбјеђења који поступи супротно одлуци суда о забрани да отуђи, сакрије, оптерети или располаже имовином одговоран је по правилима грађанског права. Након забиљежбе забране, све док таква забрана траје, није могућ упис у регистар било каквих промјена права насталих на основу добровољног располагања противника обезбјеђења.

Отуђење или оптерећење супротно налогу суда о забрани да отуђи, сакрије, оптерети или располаже имовином нема правно дејство према предлагачу, осим ако има мјеста примјени правила о заштити савјесног стицаоца.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана сходно се примјењују и у случају поступања супротно одлуци суда о одређивању других мјера обезбјеђења.

Мјером обезбјеђења не стиче се zaloжно право, осим у случају оправдања предбиљежбе zaloжног права из тачке 4. став 1. члана 271. овог закона.

Члан 275.

Суд може, с обзиром на околност случаја, одредити и више мјера обезбјеђења, ако је то потребно.

Члан 276.

Мјера обезбјеђења може се предложити прије покретања и у току судског поступка, те послјије

завршетка тог поступка, све док извршење не буде спроведено.

Приједлог се подноси у писменој форми. Ако је везан за парнични поступак који је у току, приједлог се може изнијети и усмено на рочишту.

У приједлогу за одређивање мјере обезбјеђења предлагач обезбјеђења мора истаћи захтјев у коме ће означити потраживање чије обезбјеђење тражи, одредити какву мјеру тражи, средства и предмет мјера обезбјеђења. У приједлогу се морају навести чињенице на којима се заснива тужбени захтјев, те предложити докази којима се ти наводи поткрепљују. Предлагач обезбјеђења дужан је доказе, ако је то могуће, приложити уз приједлог.

На усмено поднијети приједлог за одређивање мјере обезбјеђења сходно се примјењују одредбе става 3. овог члана.

Члан 277.

Осим у случајевима одређеним овим законом, мјера обезбјеђења не може се одредити ако противник обезбјеђења није имао могућности да се о приједлогу за њено одређивање изјасни.

Приједлог за одређивање мјере обезбјеђења суд заједно са прилозима доставља противнику обезбјеђења уз обавијест да противник обезбјеђења може поднијети писмени одговор на приједлог за одређивање мјере обезбјеђења у року од осам дана.

Члан 278.

На приједлог предлагача обезбјеђења, истакнут са приједлогом за одређивање мјере обезбјеђења, суд може одредити привремену мјеру обезбјеђења без претходног обавјештавања и саслушања противника обезбјеђења ако предлагач обезбјеђења учини вјероватним да је мјера обезбјеђења основана и хитна и да би се другачијим поступањем изгубила сврха мјере обезбјеђења.

Суд доставља одлуку из става 1. овог члана противнику обезбјеђења одмах. Противник обезбјеђења у року од три дана у свом одговору може оспорити разлоге за одређивање привремене мјере обезбјеђења, након чега суд мора заказати рочиште у наредна три дана. Одговор противника обезбјеђења мора бити образложен.

Након одржаног рочишта из става 2. овог члана суд ће посебним рјешењем укинути рјешење о одређивању привремене мјере или замијенити то рјешење новим рјешењем о одређивању мјере обезбјеђења у складу са чланом 279. овог закона. Против новог рјешења о одређивању мјере обезбјеђења дозвољена је жалба у складу са чланом 282. овог закона.

Члан 279.

У рјешењу о одређивању мјере обезбјеђења суд ће одредити врсту мјере, средства којима ће се она принудно остварити и предмет мјере обезбјеђења, уз одговарајућу примјену правила судског извршног поступка. Суд ће по службеној дужности доставити рјешење о одређивању мјере обезбјеђења надлежном извршном суду ради њеног принудног спровођења и одговарајућим јавним регистрима ради уписа.

Ако је ради остварења налога или забране који су изречени у рјешењу о одређивању мјере обезбјеђења потребно измијенити средства или предмете обезбјеђења предлагач обезбјеђења може предложити ту измјену у истом поступку, на основу већ изречених налога или забрана.

Рјешење о одређивању мјере обезбјеђења има дејство рјешења о извршењу из закона о извршном поступку. Мјера обезбјеђења обавезује странке у поступку као и лица која су у вези са њима, након што приме обавијест о издавању мјере обезбјеђења.

Рјешења из ст. 1. и 2. овог члана морају бити образложена.

У случају одређивања мјере обезбјеђења по службеној дужности суд ће сходно примјенити одредбе овог члана.

Члан 280.

Када је мјера обезбјеђења одређена прије подношења тужбе, одлуком о одређивању мјере обезбјеђења одредиће се рок не дужи од 30 дана у коме предлагач обезбјеђења мора поднијети тужбу.

Предлагач обезбјеђења подноси суду доказ да је покренуо поступак у складу са ставом 1. овог члана.

Члан 281.

Изречена мјера обезбјеђења остаје на снази до наредне одлуке суда о мјери обезбјеђења.

Уколико тужбени захтјев није усвојен првостепеном пресудом, надлежни суд може мјеру обезбјеђења оставити на снази док одлука о тужбеном захтјеву не постане правоснажна.

Изречена мјера обезбјеђења остаје на снази најдуже до истека рока од 30 дана по наступању услова за принудно извршење.

Мјеру обезбјеђења уписану у јавне књиге суд брише по службеној дужности.

Члан 282.

Против првостепеног рјешења о мјери обезбјеђења може се изјавити жалба у року од осам дана од дана достављања рјешења.

Жалба се доставља противнику обезбјеђења који може у року од три дана од њеног пријема поднијети суду одговор на жалбу.

О жалби одлучује другостепени суд у року од 15 дана од дана достављања првостепеном суду одговора на жалбу или истека рока за подношење одговора на жалбу.

Жалба не одлаже извршење рјешења из става 1. овог члана.

Жалба против рјешења о одређивању мјере обезбјеђења које је у првом степену издано окружни суд или Врховни суд Републике Српске није дозвољена.

Жалба против рјешења о привременој мјери обезбјеђења није дозвољена.

Члан 283.

Ако су изречене мјере одређене чланом 271. став 1. тачке 1. и 2. и чланом 272. став 1. тачке 1. и 2, суд ће на приједлог противника обезбјеђења или чувара одредити продају покретних ствари које су подложне брзом кварењу или ако постоји опасност од знатног пада цијене тих ствари.

Продаја ствари из става 1. овог члана извршиће се по правилима о извршењу на покретним стварима.

Ако је одређена мјера обезбјеђења из члана 271. став 1. тачка 3, суд може, на приједлог предлагача обезбјеђења или противника обезбјеђења, одредити да се на предлагача обезбјеђења пренесе право на испуњење потраживања, у случају у којем постоји опасност да се то потраживање, због закашњења у његову остварењу, неће моћи реализовати или да ће се изгубити право на регрес према трећим лицима.

Износ који се добије продајом покретних ствари или наплатом потраживања чуваће се у судском депозиту док се не обустави мјера обезбјеђења или док предлагач обезбјеђења не предложи извршење, а најдуже 30 дана пошто потраживање постане извршно. Друге користи добијене остварењем потраживања положиће се у судски депозит ако је то могуће, или ће се на који други начин одредити њихово чување до обуставе мјере обезбјеђења, односно док предлагач обезбјеђења не предложи извршење, али најдуже 30 дана пошто потраживање постане извршно.

Члан 284.

Предлагач обезбјеђења може у приједлогу за одређивање мјере обезбјеђења или накнадно изјавити да се, умјесто мјере обезбјеђења, задовољава давањем одређеног јемства од стране противника обезбјеђења.

Давање јемства уместо мјере обезбјеђења може се одредити и на приједлог противника обезбјеђења уколико се са тим приједлогом сагласи предлагач обезбјеђења.

Члан 285.

Ако предлагач обезбјеђења у року одређеним рјешењем о одређивању мјере обезбјеђења не поднесе доказ из члана 280. овог закона, суд ће обуставити поступак и укинути спроведене радње.

На приједлог противника обезбјеђења поступак ће се обуставити и укинути спроведене радње ако су се околности због којих је мјера одређена доцније промијениле тако да више није потребна.

Суд ће на приједлог противника обезбјеђења обуставити поступак и укинути спроведене радње и у сљедећим случајевима:

1) ако противник обезбјеђења положи суду дужни износ потраживања које се обезбјеђује, са каматама и трошковима;

2) ако противник обезбјеђења учини вјероватним да је потраживање у вријеме доношења рјешења о одређивању мјере обезбјеђења већ било наплаћено или довољно обезбјеђено;

3) ако је правоснажно утврђено да потраживање није настало или да је престало.

У случајевима из ст. 1. и 3. тачака 2. и 3. овог члана, трошкове проузроковане одређивањем и спровођењем мјере обезбјеђења предлагач обезбјеђења дужан је надокнадити противнику обезбјеђења.

Члан 286.

Трошкове настале у току поступка обезбјеђења претходно сноси предлагач обезбјеђења.

Ако је приједлог за одређивање мјере обезбјеђења поднијет у току парничног или другог судског поступка, суд надлежан за одлучивање о тужбеном захтјеву или другом захтјеву ће одлучити ко сноси трошкове издавања и спровођења мјера обезбјеђења.

Члан 287.

Предлагач обезбјеђења има по општим правилима имовинског права право на накнаду штете која му је нанесена непоступањем лица која су била дужна да поступи по рјешењу о одређивању мјере обезбјеђења.

Члан 288.

Противник обезбјеђења има по општим правилима имовинског права према предлагачу обезбјеђења право на накнаду штете која му је нанесена мјером обезбјеђења за коју је утврђено да је била неоснована или коју предлагач обезбјеђења није оправдао.

Члан 289.

Потраживања накнаде штете из чл. 287. и 288. овог закона застаријевају у року од годину дана од престанка важења рјешења којим је мјера обезбјеђења изречена.

Члан 290.

Мјере обезбјеђења спроводи суд који би био надлежан за спровођење извршења правоснажне пресуде.

Део четврти

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Глава XI

СТРАНКЕ И ЊИХОВИ ЗАКОНСКИ ЗАСТУПНИЦИ

Члан 291.

Странка у поступку може бити свако физичко и правно лице.

Посебним прописима може се одредити ко осим физичких и правних лица може бити странка у поступку.

Парнични суд може, изузетно, са правним дејством у одређеној парници, признати својство странке и оним облицима удруживања који немају страначку способност у смислу одредаба ст. 1. и 2. овог члана ако утврди да, с обзиром на предмет спора, у суштини испуњавају битне услове за стицање страначке способности, а нарочито ако располажу имовином на којој се може спровести извршење.

Против рјешења из става 3. овог члана којим се признаје својство странке у парници није дозвољена посебна жалба.

Члан 292.

Странка која је потпуно пословно способна може сама вршити радње у поступку (парнична способност).

Пунољетно лице коме је дјелимично ограничена пословна способност парнично је способно у границама своје пословне способности.

Малољетник који није стекао потпуну пословну способност парнично је способан у границама у којима му се признаје пословна способност.

Члан 293.

Странку која нема парничну способност заступа њен законски заступник.

Законски заступник одређује се законом или актом надлежног државног органа донесеним на основу закона.

У току цијелог поступка суд ће по службеној дужности назити да ли лице које се појављује као странка може бити странка у поступку и да ли је парнично способно, да ли парнично неспособну странку заступа њен законски заступник и да ли законски заступник има посебна овлашћења кад су она потребна.

Члан 294.

Законски заступник може у име странке предузимати све радње у поступку, али ако је за подношење или повлачење тужбе, за признање, односно за одрицање од тужбеног захтјева, за закључење поравнања или за предузимање других радњи у поступку у посебним прописима одређено да заступник мора имати посебна овлашћења, он може те радње предузимати само ако има таква овлашћења.

Лице које се појављује као законски заступник дужно је да на захтјев суда докаже да је законски заступник. Кад је за предузимање одређених радњи у поступку потребно посебно овлашћење, законски заступник је дужан да докаже да има такво овлашћење.

Кад суд установи да законски заступник лица под старатељством не показује потребну пажњу у заступању, обавијестиће о томе орган старатељства. Ако би усљед пропуштања заступника могла настати штета за лице под старатељством, суд ће застати са поступком и предложити да се одреди други законски заступник.

Члан 295.

Кад суд утврди да лице које се појављује као странка не може бити странка у поступку, а тај се недостатак може отклонити, позваће тужиоца да изврши потребне исправке у тужби или ће предузети друге мјере да би се поступак могао наставити са лицем које може бити странка у поступку.

Исто тако, кад суд утврди да странка нема законског заступника или да законски заступник нема посебна овлашћења кад су она потребна, затражиће да надлежни орган старатељства постави староца парнично неспособном лицу, односно позваће законског заступника да прибави посебна овлашћења или ће предузети друге мјере које су потребне да би парнично неспособна странка била правилно заступана.

Суд ће одредити странци рок за уклањање недостатака из ст. 1. и 2. овог члана. Док се не уклоне ови

недостаци, у поступку се могу предузимати само оне радње због чијег одлагања би могле да настану штетне посљедице за странку.

Ако се недостаци из ст. 1. и 2. овог члана не могу уклонити или ако одређени рок безуспјешно протекне, суд ће рјешењем укинути радње спроведене у поступку уколико су захваћене овим недостацима и одбациће тужбу ако су недостаци такве природе да спречавају даље вођење парнице.

Против рјешења којим се наређују мјере за уклањање недостатака није дозвољена жалба.

Члан 296.

Ако се у току поступка пред првостепеним судом покаже да би редован поступак око постављања законског заступника туженом трајао дуго, па би због тога могле да настану штетне посљедице за једну или обе странке, суд ће туженом поставити привременог заступника.

Под условом из става 1. овог члана суд ће поставити туженом привременог заступника нарочито у случајевима:

- 1) ако тужени није парнично способан, а нема законског заступника;
- 2) ако постоје супротни интереси туженог и његовог законског заступника;
- 3) ако обе странке имају истог законског заступника;
- 4) ако је боравиште туженог непознато, а тужени нема пуномоћника;
- 5) ако се тужени или његов законски заступник, који немају пуномоћника у Републици Српској, налазе у иностранству, а достављање се није могло извршити.

О постављању привременог заступника суд ће без одлагања обавијестити орган старатељства, као и странке кад је то могуће.

Члан 297.

Привремени заступник има у поступку за који је постављен сва права и дужности законског заступника.

Та права и дужности привремени заступник врши све док се тужени или његов пуномоћник не појави пред судом, односно док орган старатељства не обавијести суд да је поставио стараоца.

Члан 298.

Ако је привремени заступник постављен туженом из разлога наведених у члану 296. став 2. тачке 4. и 5. овог закона, суд ће у року од осам дана издати оглас који ће објавити у "Службеном гласнику Републике Српске" и на огласној табли суда.

Члан 299.

Парнична способност у Републици Српској процјењује се по законима Републике Српске.

Глава XII

ПУНОМОЋНИЦИ

Члан 300.

Странке могу предузимати радње у поступку лично или преко пуномоћника.

Странка коју заступа пуномоћник може увијек доћи пред суд и давати изјаве поред свог пуномоћника, али супротну страну, свједоке и вјештаке може испитивати само преко пуномоћника, ако је он присутан на главној расправи.

Члан 301.

Пуномоћник може бити адвокат, адвокатско друштво или запослени код службе за бесплатну правну помоћ, као и, за правна лица запослени код тог правног лица, а за физичка лица брачни, односно ванбрачни друг странке или сродник странке по крви или по тазбини.

Ако утврди да пуномоћник који је адвокат не врши своју дужност у складу са Законом о адвокатури, суд ће о томе обавијестити надлежну адвокатску комору.

Члан 302.

Радње у поступку које пуномоћник предузима у границама пуномоћја имају исто правно дејство као да их је предузела сама странка.

Члан 303.

Странка може измијенити или опозвати изјаву свог пуномоћника на рочишту на коме је та изјава дата.

Ако је пуномоћник признао неку чињеницу на рочишту на коме странка није присуствовала или је неку чињеницу признао у поднеску, а странка то признање доцније измијени или опозове, суд ће цијенити обје изјаве у смислу члана 125. став 2. овог закона.

Члан 304.

Странка може овластити пуномоћника да предузима само одређене радње или да предузима све радње у поступку.

Члан 305.

Ако је странка издала адвокату пуномоћје за вођење парнице, а није ближе одредила овлашћења у пуномоћју, адвокат је на основу оваквог пуномоћја овлашћен:

1) да врши све радње у поступку, а нарочито да поднесе тужбу, да је повуче, да да одговор на тужбу, да призна тужбени захтјев или да се одрекне тужбеног захтјева, да закључи поравнање, да поднесе правни лијек и да се одрекне или одустане од њега, као и да захтијева издавање мјера обезбјеђења;

2) да ставља захтјев за извршење и обезбјеђење и да предузима потребне радње у поступку поводом таквог захтјева;

3) да од противне странке прими досуђене трошкове;

4) да писмено овласти другог адвоката на предузимање само појединих радњи у поступку, осим заступања на главној расправи.

Члан 306.

Адвоката коме је странка дала пуномоћје може, уз изричито овлашћење странке, замјењивати други адвокат, а пред судом првог степена и адвокатски приправник који је код њега запослен.

Члан 307.

Ако странка у пуномоћју није ближе одредила овлашћења пуномоћника, пуномоћник који није адвокат може на основу оваквог пуномоћја да врши све радње у поступку, али му је увијек потребно изричито овлашћење за повлачење тужбе, за признање или за одрицање од тужбеног захтјева, за закључење поравнања, за одрицање или одустанак од правног лијека и за преношење пуномоћја на друго лице, као и за подношење ванредних правних лијекова.

Члан 308.

Странка издаје пуномоћје писмено или усмено на расправни записник.

Странка која није писмена или није у стању да се потпише ставиће на писмено пуномоћје умјесто потписа отисак кажипрста. Ако се у овом случају пуномоћје издаје лицу које није адвокат, потребно је присуство двојице свједока који ће се потписати на пуномоћју.

Ако посумња у истинитост писмог пуномоћја, суд може рјешењем одредити да се поднесе овјерено пуномоћје. Против овог рјешења није дозвољена жалба.

Члан 309.

Пуномоћник је дужан да при првој радњи у поступку поднесе пуномоћје.

Суд може дозволити да радње у поступку за странку привремено изврши лице које није поднијело пуномоћје,

али ће истовремено наредити том лицу да накнадно у одређеном року поднесе пуномоћје или одобрење странке за извршење парничних радњи.

Док не протекне рок за подношење пуномоћја, суд ће одложити доношење одлуке. Ако тај рок безуспјешно протекне, суд ће наставити поступак, не узимајући у обзир радње које је извршило лице без пуномоћја.

Суд је дужан да у току цијелог поступка пази да ли је лице које се појављује као пуномоћник овлашћено за заступање. Ако суд утврди да лице које се појављује као пуномоћник није овлашћено за заступање, укинуће парничне радње које је то лице предузело ако те радње странка није накнадно одобрила.

Члан 310.

Странка може у свако вријеме опозвати пуномоћје, а пуномоћник га може у свако вријеме отказати.

Опозивање, односно отказ пуномоћја мора се саопштити суду пред којим се води поступак, писмено или усмено на расправном записнику.

Опозивање, односно отказ пуномоћја важи за противну странку од часа када јој је саопштено.

Послије отказа пуномоћја пуномоћник је дужан да још 15 дана врши радње за лице које му је издало пуномоћје ако је потребно да од њега отклони какву штету која би у то вријеме могла настати.

Члан 311.

Ако је пуномоћнику дато овлашћење да може вршити све радње у поступку, а странка, односно њен законски заступник умре или постане пословно неспособан, или ако законски заступник буде разријешен дужности, пуномоћник је овлашћен да и даље предузима радње у поступку, али наследник, односно нови законски заступник може опозвати пуномоћје.

У случајевима наведеним у ставу 1. овог члана пуномоћнику који није адвокат увијек престају овлашћења која се у пуномоћју морају изричито навести (члан 307.).

Члан 312.

Престанком правног лица престаје и пуномоћје које је оно издало.

У случају стечаја, пуномоћје које је издао стечајни дужник престаје кад по важећим прописима наступе правне посљедице отварања стечајног поступка.

Изузетно од одредаба ст. 1. и 2. овог члана, пуномоћник је дужан да још 15 дана врши радње у поступку ако је потребно да од странке отклони штету.

Глава XIII

ЈЕЗИК У ПОСТУПКУ

Члан 313.

Позиви, одлуке и друга судска писмена упућују се странкама и другим учесницима у поступку на једном од језика из члана 6. овог закона.

Члан 314.

Странке и други учесници у поступку при учешћу у поступку употребљавају један од језика из члана 6. овог закона.

Члан 315.

Странке и умјешачи који не познају ниједан од језика из члана 6. овог закона обезбједиће о свом трошку усмено и писмено превођење процесних радњи које предузимају, као и друга усмена и писмена превођења за своје потребе.

Странке и умјешачи дужни су обезбједити и превођење које се односи на извођење доказа које су предložили.

Превођење врше тумачи.

Глава XIV

ВРИЈЕДНОСТ СПОРА

Члан 316.

Тужилац је дужан у тужби навести вриједност предмета спора, осим у случајевима у којим се вриједност спора не може изразити у новцу.

Као вриједност предмета спора узима се у обзир само вриједност главног захтјева.

Камате, уговорна казна и остала споредна тражења не узимају се у обзир при одређивању вриједности спора ако не чине главни захтјев.

Члан 317.

Ако се захтјев односи на будућа давања која се понављају, вриједност предмета спора рачуна се по њиховом збиру, али највише до износа који одговара збиру давања за вријеме од пет година.

Члан 318.

Ако једна тужба против истог туженог обухвата више захтјева који се заснивају на истом чињеничном и правном основу, вриједност се одређује по збиру вриједности свих захтјева.

Ако захтјеви у тужби произлазе из разних основа, или су истакнути против више тужених, вриједност се одређује према вриједности сваког појединог захтјева.

Члан 319.

Кад се спор води о постојању најамног или закупног односа, или из односа коришћења стана односно пословних просторија, вриједност се рачуна према једно-годишњој најамнини, односно закупнини, осим ако се ради о најамном или закупном односу закљученом на краће вријеме.

Члан 320.

Ако се тужбом захтјева само давање обезбјеђења за извјесно потраживање или установљење заложног права, вриједност предмета спора одређује се према износу потраживања које треба обезбједити, али ако предмет залог има мању вриједност од потраживања које треба обезбједити, као вриједност предмета спора узете се вриједност предмета залог.

Члан 321.

Ако се тужбени захтјев не односи на новчани износ, али тужилац у тужби наведе да пристаје да умјесто испуњења тог захтјева прими одређени новчани износ, као вриједност предмета спора узете се тај износ.

У другим случајевима, кад се тужбени захтјев не односи на новчани износ, мјеродавна је вриједност предмета спора коју је тужилац назначио у тужби.

Ако је у случају из става 2. овог члана тужилац сувише високо или сувише ниско назначио вриједност предмета спора, суд ће, најдоцније на припремном рочишту, а ако припремно рочиште није одржано, онда на главној расправи прије почетка расправе о главној ствари, брзо и на погодан начин провјерити тачност назначене вриједности, те рјешењем одредити вриједност предмета спора.

Против рјешења из претходног става није дозвољена посебна жалба.

Члан 322.

Ако новчани износ није изражен у конвертибилним маркама, већ у другој валути, вриједност предмета спора се утврђује у конвертибилним маркама, по средњем курсу односне валуте који је утврдила надлежна финансијска организација у вријеме подношења тужбе.

Глава XV РОКОВИ И РОЧИШТА

1. Рокови

Члан 323.

Ако рок није одређен законом, одређује га суд с обзиром на околности случаја.

Рок који суд одреди изузетно се може продужити на приједлог заинтересованог лица ако за то постоје оправдани разлози.

Приједлог за продужење рока мора се поднијети прије протекла рока чије се продужење тражи.

Против рјешења о продужењу рока није дозвољена жалба.

Члан 324.

Рокови се рачунају на дане, мјесеце и године.

Ако је рок одређен на дане, у рок се не урачунава дан кад је извршено достављање или саопштење, односно дан у који пада догађај од кад треба рачунати трајање рока, већ се за почетак рока узима први наредни дан.

Рокови одређени на мјесеце, односно на године завршавају се протеклом оног дана последњег мјесеца, односно године који по свом броју одговара дану кад је рок отпочео. Ако нема тог дана у последњем мјесецу, рок се завршава последњег дана тог мјесеца.

Ако последњи дан рока пада на државни празник или у недјељу, или у неки други дан кад суд не ради, рок истиче протеклом првог наредног радног дана.

Члан 325.

Кад је поднесак везан за рок, сматра се да је поднијет у року ако је прије него што рок истекне предат надлежном суду.

Ако је поднесак упућен преко поште препорученом пошиљком или телеграфским путем, дан предаје пошти сматра се као дан предаје суду коме је упућен, а ако је поднесак упућен телефаксом даном предаје сматра се дан пријема телефакса у суд.

Ако је поднесак упућен електронском поштом, као вријеме предаје суду сматра се вријеме које је назначено на верификацији квалификованог електронског потписа.

Ако је поднесак упућен телеграфски, а не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити, сматра се да је дат у року ако уредан поднесак накнадно буде предат суду или буде упућен суду препорученом пошиљком у року од три дана од дана предаје телеграма пошти.

За лица која се налазе на обавезној војној служби у Војсци Републике Српске, дан предаје поднеска војној јединици, односно војним установама сматра се као дан предаје суду.

Одредба става 4. овог члана односи се и на остала лица која се налазе у служби у војним јединицама, односно војним установама у мјестима у којима не постоји редовна пошта.

За лица лишена слободе дан предаје поднеска управи затвора, односно установе за извршење кривичних и прекршајних санкција сматра се као дан предаје суду.

Ако је поднесак који је везан за рок предат или упућен ненадлежном суду прије истека рока, а стигне надлежном суду после истека рока, сматраће се да је на вријеме поднијет.

Одредбе ст. 1. до 7. овог члана примјењују се и на рок у коме се по посебним прописима мора подићи тужба, као и на рок застарјелости потраживања или неког другог права.

2. Рочишта

Члан 326.

Рочиште одређује суд кад је то законом прописано.

Суд ће на рочиште позвати странке и остала лица чије присуство сматра потребним.

У позиву суд ће назначити мјесто, просторију и вријеме одржавања рочишта, те навести странке и предмет спора.

Суд ће у позиву нарочито упозорити странке и остале учеснике у поступку на законске последице изостанка са рочишта.

Члан 327.

Рочиште се, по правилу, одржава у судској згради.

Суд може одлучити да се рочиште одржи ван судске зграде кад нађе да је то нужно или да ће се на тај начин уштедјети у времену или у трошковима поступка. Против овог рјешења није дозвољена жалба.

3. Повраћај у пређашње стање

Члан 328.

Ако странка пропусти рочиште или рок за предузимање неке радње у поступку и усљед тога изгуби право на предузимање те радње, суд ће тој странци на њен приједлог дозволити да накнадно изврши ту радњу (повраћај у пређашње стање) ако оцијени да је до пропуштања дошло усљед оправданих разлога који се нису могли предвидјети нити избјећи.

Кад се дозволи повраћај у пређашње стање, парница се враћа у оно стање у коме се налазила прије пропуштања и укидају се све одлуке које је суд због пропуштања донио.

Члан 329.

Приједлог за повраћај у пређашње стање подноси се суду код кога је требало извршити пропуштену радњу.

Приједлог се подноси у року од осам дана, рачунајући од дана кад је престао разлог који је проузроковао пропуштање, а ако је странка тек доцније сазнала за пропуштање, од дана кад је за то сазнала.

Послије протекла 60 дана од дана пропуштања не може се тражити повраћај у пређашње стање.

Ако се повраћај у пређашње стање предлаже због пропуштања рока, предлагач је дужан да истовремено са подношењем приједлога изврши и пропуштену радњу.

Члан 330.

Не може се захтијевати повраћај у пређашње стање ако је пропуштен рок за стављање приједлога да се дозволи повраћај у пређашње стање, или ако је пропуштено рочиште одређено поводом приједлога за повраћај у пређашње стање.

Члан 331.

Суд ће одмах одлучити о приједлогу за повраћај у пређашње стање и наставити поступак.

Члан 332.

Неблаговремене и недозвољене приједлоге за повраћај у пређашње стање одбаците суд рјешењем.

По приједлогу за повраћај у пређашње стање суд ће казати рочиште, осим ако су чињенице на којима се приједлог заснива општепознате.

Члан 333.

Против рјешења којим се усваја приједлог за повраћај у пређашње стање није дозвољена посебна жалба.

Против рјешења којим се одбија приједлог за повраћај у пређашње стање није дозвољена посебна жалба, осим уколико је приједлог поднијет због доношења пресуде због пропуштања.

Глава XVI ПОДНЕСЦИ

Члан 334.

Тужба, одговор на тужбу, противтужба, одговор на противтужбу, правни лијекови и друге изјаве, приједлози и саопштења који се дају ван расправе подносе се писмено (поднесци). Услов писмене форме испуњавају и поднесци упућени телеграмом, телефаксом или електронском поштом. Овакви поднесци се сматрају потписаним, ако је у њима означен пошиљалац.

Поднесци морају бити разумљиви и морају садржавати све оно што је потребно да би се по њима могло поступити. Они нарочито треба да садрже: означање суда, име и презиме, односно назив правног лица, пребивалиште или боравиште, односно сједиште странака, њихових законских заступника и пуномоћника ако их имају, предмет спора, садржину изјаве и потпис подносиоца.

Ако изјава садржи какав захтјев, странка треба у поднеску да наведе чињенице и доказе на којима заснива захтјев.

Поднесци који се достављају електронском поштом морају бити овјерени квалификованим електронским потписом.

Поднесци са прилозима који се достављају противној странци, предају се суду у довољном броју примјерака за суд и противну странку.

Члан 335.

Исправе које се прилажу поднеску подносе се у изворнику, препису или фотокопији.

Ако странка приложи исправу у изворнику, суд ће такву исправу задржати, а противној странци дозволиће да је разгледа. Кад престане потреба да се таква исправа држи у списима предмета, вратиће се подносиоцу на његов захтјев, али суд може тражити од подносиоца да списима приложи препис или фотокопију исправе.

Ако је исправа приложена у препису или фотокопији, суд ће на захтјев противне странке позвати подносиоца да поднесе суду исправу у изворнику, а противној странци дозволиће да је прегледа. Суд ће одредити рок у коме се исправа мора предати, односно прегледати.

Против ових рјешења није дозвољена жалба.

Члан 336.

Ако је поднесак неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити, суд ће подносиоцу поднесак вратити ради исправке или допуне, уз наводе шта треба исправити или допунити и одредити рок за исправку или допуну поднеска, који не може бити дужи од осам дана.

Ако поднесак везан за рок буде исправљен, односно допуњен и предат суду у року одређеном за допуну или исправку, сматраће се да је поднијет суду оног дана кад је први пут био поднијет.

Сматраће се да је поднесак повучен ако не буде враћен суду у одређеном року, а ако буде враћен без исправке, односно допуне, одбациће се.

Ако поднесци или прилози нису поднијети у довољном броју примјерака, суд ће позвати подносиоца да их у одређеном року поднесе. Ако подносилац не поступи по овом налогу, суд ће поднесак одбацити.

Глава XVII

ДОСТАВЉАЊЕ ПИСМЕНА

1. Опште одредбе

а) Начин достављања писмена

Члан 337.

Писмена се достављају преко поште, преко овлашћеног правног лица регистрованога за вршење

послова достављања или преко овлашћеног службеног лица суда.

Члан 338.

Кад достављање треба извршити лицима или установама у иностранству или странцима који уживају право имунитета, достављање ће се извршити дипломатским путем, ако у међународном уговору или у овом закону није што друго одређено.

Држављанима Босне и Херцеговине у иностранству достављање се врши путем поште или преко надлежног конзуларног, односно дипломатског представништва Босне и Херцеговине у тој држави.

б) Достављање физичким и правним лицима

Члан 339.

Достављање физичким лицима врши се предајом писмена лицу коме се достављање има извршити, ако овим законом није другачије одређено.

Ако овим законом није другачије одређено, достављање државним органима и правним лицима врши се предајом писмена лицу овлашћеном за примање писмена, или, ако се такво лице не затекне у канцеларији односно пословној просторији, раднику који се ту затекне.

Члан 340.

Кад странку заступа законски заступник, односно пуномоћник, достављање се врши законском заступнику, односно пуномоћнику.

Кад државни органи или правна лица за свог пуномоћника одреде лице које је њихов радник, достављање се може извршити и у складу са одредбом члана 339. став 2.

Ако странка има више законских заступника, односно пуномоћника, довољно је да се достављање изврши једном од њих.

Достављање адвокату као пуномоћнику може се извршити и предајом писмена лицу које је запослено у његовој адвокатској канцеларији.

Члан 341.

Војним лицима, припадницима полиције и припадницима у сувоземном, ријечном, поморском и ваздушном саобраћају достављање се може извршити и преко њихове команде, односно непосредног старјешине.

Лицима лишеним слободе достављање се врши преко управе затвора, односно управе установе за извршење кривичних и прекршајних санкција.

Члан 342.

Достављање правном лицу може се извршити и путем његове пословне јединице, ако спор произлази из правног односа те јединице.

Достављање правном лицу које има сједиште у иностранству, може се извршити и путем његовог заступништва, односно представништва у Босни и Херцеговини.

в) Вријеме и мјесто достављања

Члан 343.

Достављање се врши сваком даном, у било које вријеме, у стану или на радном мјесту физичког лица, у сједишту државног органа, у канцеларији, односно пословним просторијама правног лица коме се достављање има извршити, или у суду кад се лице коме се достављање има извршити тамо затекне.

Достављање се може извршити на било коме мјесту ако се врши личним уручењем писмена лицу коме се достављање има извршити.

2. Достављање путем поште

Члан 344.

Достављање путем поште врши се:

- препорученом писмоносном пошиљком са повратницом, или
- обичном писмоносном пошиљком, у којој се уз писмено доставља и образац о потврди пријема, који лице коме се писмено доставља мора да потпише и врати суду.

3. Достављање преко овлашћеног правног лица или овлашћеног службеног лица суда

а) Достављање физичким лицима

Члан 345.

Овлашћено правно лице регистровано за вршење послова достављања и овлашћено службено лице суда достављање физичким лицима по правилу врше предајом писмена лицу коме се достављање има извршити.

Ако се лице коме се писмено има доставити не затекне у свом стану, достављање се врши предајом писмена коме од његових одраслих чланова домаћинства који је дужан да прими писмено, а ако се они не затекну у стану, писмено ће се предати настојнику или сусједу ако они на то пристану.

Ако се достављање врши на радном мјесту лица коме се писмено има доставити, а то лице се ту не затекне, достављање се може извршити лицу које на истом мјесту ради ако оно пристане да прими писмено.

Предаја писмена другом лицу није дозвољена ако оно учествује у парници као противник лица коме се достављање има извршити.

Лица којима се по одредбама ст. 2. и 3. овог члана достављање изврши умјесто лицу коме се писмено има доставити, дужна су писмено предати том лицу, на што ће их достављач и упозорити приликом уручења писмена.

Кад се достављање изврши по одредбама ст. 2. или 3. овог члана, лице коме се писмено имало доставити о томе ће бити обавјештено слањем писменог обавјештења преко поште, обичном писмоносном пошиљком. У писменом обавјештењу наводи се предмет спора, врста писмена које се има доставити, датум, час и мјесто достављања писмена, те име и презиме лица које је примило писмено. Обавјештење се мора послати у току истог дана или следећег радног дана по извршеном достављању.

Члан 346.

Ако се писмено не може доставити на начин предвиђен у члану 345. овог закона, а достављач утврди да лице коме се писмено има доставити станује на адреси на којој се достављање покушава извршити, оставиће у стану или у просторијама гдје то лице ради, или прибити на врата стана или просторије, писмено обавјештење да ће писмено бити остављено у суду и да га то лице тамо може преузети у року од 15 дана од дана покушаја достављања. У писменом обавјештењу наводи се и предмет спора, врста писмена које се има доставити, датум и час када је обавјештење остављено, те назив и адреса суда гдје се писмено може преузети.

У току истог дана или следећег радног дана након покушаја достављања из става 1. овог члана, писмено обавјештење са подацима наведеним у том ставу послаће се лицу коме се достављање има извршити и преко поште, обичном писмоносном пошиљком.

Достављање ће се сматрати извршеним на дан када лице коме се писмено има доставити преузме писмено у суду, а ако писмено не буде преузето, истеком рока из става 1. овог члана.

Члан 347.

Ако се доставља тужба, а тужени коме се тужба има доставити се не затекне тамо гдје се достављање има

извршити, достављач ће се обавјестити кад би и на коме мјесту могао туженог затећи, те ће му код једног од лица наведених у члану 345. ст. 2. и 3. овог закона оставити, или, ако то није могуће, на врата стана или просторије гдје се достављање врши прибити, писмено обавјештење да ради примања тужбе буде у одређени дан и час у свом стану, односно на свом радном мјесту.

Ако достављач, и након што је поступио на начин предвиђен у ставу 1. овог члана, у вријеме одређено у обавјештењу не затекне туженог коме се тужба има доставити, достављање ће се извршити по одредбама чл. 345. и 346. овог закона.

Друга писмена, осим тужбе, могу се доставити по одредбама ст. 1. и 2. овог члана, ако је то овим законом изричито одређено или ако суд сматра да је приликом достављања потребна већа опрезност.

Члан 348.

Ако се утврди да је лице коме се писмено има доставити привремено одсутно и да му лица наведена у члану 345. ст. 2. и 3. овог закона не могу писмено на вријеме предати, вратиће се писмено суду уз назначење гдје се одсутни налази, а достављање ће поново бити покушано у одговарајуће вријеме.

Ако достављач утврди да лице коме се писмено има доставити не станује на адреси на којој се достављање покушава извршити, али истовремено утврди тачну адресу тог лица, достављање ће се извршити на накондну утврђеној адреси. Ако достављач не може утврдити тачну адресу лица коме се писмено има доставити, писмено ће вратити суду, а суд ће од странке, која је првобитно суд обавјестила о адреси тог лица, затражити да достави тачну адресу.

Ако је утврђено да тужени коме се достављање има извршити не станује на адреси свог посљедњег познатог боравишта или пребивалишта, а његово садашње боравиште или радно мјесто се не могу утврдити, достављање писмена ће се извршити истовременим објављивањем писмена на огласној табли суда и у најмање једним дневним новинама које се дистрибуирају у Републици Српској.

Достављање се сматра извршеним протеклом рока од 15 дана након дана објављивања.

У објави се, осим писмена које се има доставити, наводи и име и презиме лица коме се достављање врши, предмет спора и обавјештење о томе када се достављање писмена сматра извршеним. Приликом објављивања у дневним новинама, ако је писмено које се доставља предуго да би било објављено у цијелости, објављује се само кратка садржина писмена.

Лице коме се достављање врши, биће обавјештено о објављивању слањем писменог обавјештења преко поште, обичном писмоносном пошиљком, на адресу његовог посљедњег познатог боравишта.

Трошкове објављивања у дневним новинама предујмљује тужилац.

б) Достављање правним лицима

Члан 349.

Овлашћено правно лице регистровано за вршење послова достављања и овлашћено службено лице суда достављање државним органима и правним лицима по правилу врше предајом писмена једном од лица из члана 339. став 2. овог закона.

Ако се достављање не може извршити по одредби става 1. овог члана, а достављач утврди да се сједиште државног органа, односно канцеларија или пословне просторије правног лица налазе на адреси на којој се достављање покушава извршити, сходно се примјењују одредбе члана 346. овог закона.

Ако се утврди да се канцеларија или пословне просторије правног лица не налазе на адреси која је уписана као сједиште тог правног лица у одговарајућем регистру

правних лица, а његово ново сједиште није познато, сходно се примјењују одредбе члана 348. ст. 3. до 7. овог закона.

в) Одбијање пријема писмена

Члан 350.

Кад лице коме је писмено упућено, односно одрасли члан његовог домаћинства, односно овлашћено лице или радник у државном органу или правном лицу одбије да прими писмено, достављач ће писмено оставити у просторији гдје се достављање врши или ће га прибрити на врата те просторије. На доставници ће забиљежити дан, час и разлог одбијања пријема, као и мјесто гдје је писмено остављено, и тиме се сматра да је достављање извршено.

г) Доставница

Члан 351.

Потврду о извршеном достављању (доставници) потписују прималац и достављач. Прималац ће на доставници читко, словима, написати дан пријема, своје име и презиме и у ком својству прима писмено.

Ако је прималац неписмен или није у стању да се потпише, достављач ће поступити као у претходном ставу овог члана, и ставиће напомену зашто прималац није ставио свој потпис.

Ако прималац одбије да потпише доставницу, достављач ће то забиљежити на доставници и исписати словима дан предаје и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако је достављање извршено по одредби члана 347. став 1. овог закона, на доставници ће се поред потврде о пријему писмена назначити да је претходило писмено обавјештење.

Кад је по одредбама овог закона писмено предато другом лицу, а не оном коме се писмено имало доставити, на доставници ће достављач назначити однос та два лица.

Ако се достављање врши по одредбама члана 346. овог закона, достављач ће то назначити на доставници, као и дан и час када је достављање покушано и мјесто гдје је остављено писмено обавјештење.

Ако је на доставници нетачно или нечитко назначен датум достављања или је доставница нестала, достављање се може доказивати и на други начин.

4. Промјена адресе

Члан 352.

Ако странка или њен заступник у току поступка или прије истека рока од шест мјесеци по правоснажном окончању поступка промијене адресу на коју се достављање врши, дужни су о томе одмах обавјестити суд.

Ако против правоснажне одлуке унутар рока из става 1. овог члана буде изјављена ревизија, тај се рок продужава све док не истекне шест мјесеци од достављања странци одлуке поводом ревизије којом се ревизија одбацује или одбија или побијана одлука преиначује.

Ако је против правоснажне одлуке унутар рока из става 1. овог члана поднијет приједлог за понављање поступка, тај се рок продужава до истека рока од шест мјесеци по правоснажности првостепене одлуке у том поступку против којег није изјављена жалба, односно до истека рока од шест мјесеци од достављања странци одлуке о жалби којом се поступак за понављање поступка правоснажно завршава.

Ако поводом ванредног правног лијека правоснажна одлука буде укинута и предмет враћен на поновно суђење, сматраће се да рок из става 1. овог члана није ни почео тећи.

Ако странка или њен заступник не обавјесте одмах суд о промјени адресе, суд ће одредити да се даљња достављања у парници врше објављивањем писмена на огласној табли суда, све док странка или њен заступник не обавјесте суд о својој новој адреси.

Достављање из става 5. овог члана сматра се извршеним по истеку 15 дана од дана објављивања писмена на огласној табли суда.

Кад пуномоћник за примање писмена до истека рокова из ст. 1. до 3. овог члана промијени своју адресу, а о томе не обавјести суд, суд ће странци на њен трошак именовати заступника за примање писмена преко којег ће вршити сва достављања, док не прими обавјештење странке о постављању новог пуномоћника.

5. Пуномоћник и заступник за примање писмена

Члан 353.

Тужилац или његов заступник који се налазе у иностранству, а немају пуномоћника у Босни и Херцеговини, дужни су већ приликом подношења тужбе именовати пуномоћника за примање писмена у Босни и Херцеговини. Ако они тако не поступе, суд ће их позвати да у одређеном року именују пуномоћника за примање писмена, уз упозорење да ће у супротном суд тужбу одбацити.

Туженог или његовог заступника који се налазе у иностранству, а немају пуномоћника у Босни и Херцеговини, суд ће већ приликом достављања првог писмена позвати да у примјереном року поставе пуномоћника за примање писмена у Босни и Херцеговини, уз упозорење да ће у супротном суд туженом на његов трошак поставити заступника за примање писмена и преко тога заступника обавјестити туженог, односно његовог заступника о том постављању.

Странци која опозове пуномоћје пуномоћнику за примање писмена и истовремено не постави другог таквог пуномоћника, суд ће достављање вршити објављивањем писмена на огласној табли суда, све док та странка не постави другог пуномоћника за примање писмена.

Ако пуномоћник за примање писмена откаже пуномоћје, а странка не именује другог таквог пуномоћника у року од 30 дана од дана када је суд обавијештен о отказу пуномоћја, суд ће странци на њен трошак именовати заступника за примање писмена, те вршити сва достављања преко именованог заступника док не прими обавјештење странке о постављању новог пуномоћника.

Средства за покриће трошкова постављеног заступника туженог за примање писмена дужан је предујмити тужилац.

Члан 354.

Ако више лица заједнички туже, а немају заједничког законског заступника, односно пуномоћника, суд их може позвати да у одређеном року именују заједничког пуномоћника за примање писмена. Ако сами тужиоци у остављеном року не именују таквог пуномоћника, суд ће једног од њих одредити за заједничког пуномоћника за примање писмена и о томе обавјестити странке.

Одредбе става 1. овог члана примјењиваће се и кад је више лица тужено као јединствени супарничари.

6. Достављање од стране странака

Члан 355.

Достављање поднеска противној страни, осим тужбе, противтужбе и правних лијекова, може извршити и сама странка.

У случају из става 1. овог члана, странка ће један примјерак доставити лично противној странци, односно њеном законском заступнику, односно пуномоћнику, а један примјерак ће предати суду уз напомену и доказ да је достављање другој страни већ извршено.

На достављање из става 2. овог члана сходно се примјењују одредбе овог поглавља о достављању, осим одредби члана 345. ст. 2. до 6., чл. 346. до 348, члана 349. ст. 2. и 3, члана 350. и члана 351. ст. 2. до 6. овог закона.

Достављање извршено на начин из става 2. овог члана сматра се уредним достављањем.

Глава XVIII

ПРЕГЛЕДАЊЕ И ПРЕПИСИВАЊЕ СПИСА

Члан 356.

Странке имају право да прегледају и преписују списе парнице у којој учествују.

Осталим лицима која имају оправдан интерес може се дозволити прегледање и преписивање појединих списа.

Кад је поступак у току, дозволу за прегледање и преписивање даје судија, а кад је поступак завршен, предсједник суда, односно радник у суду кога он одреди.

Глава XIX

ИЗУЗЕЋЕ

Члан 357.

Судија не може судити:

1) ако је сам странка, законски заступник или пуномоћник странке, ако је са странком у односу саовлашћеника, саобавезника или регресног обавезника, или ако је у истом предмету саслушан или предложен као свједок или вјештак;

2) ако му је странка или законски заступник или пуномоћник странке сродник по крви у правој линији до било ког степена, а у побочној линији до четвртог степена, или му је брачни, односно ванбрачни друг или сродник по тазбини, односно сродник ванбрачног друга до другог степена, без обзира да ли су брак, односно ванбрачна заједница престали или не;

3) ако је старалац, усвојилац или усвојеник странке, њеног законског заступника или пуномоћника;

4) ако је у истом предмету учествовао у доношењу одлуке нижег суда или другог органа;

5) ако постоје друге околности које доводе у сумњу његову непристрасност.

Члан 358.

Странка подноси захтјев за изузеће судије, чим сазна да постоји који од разлога за изузеће, а најдоцније до завршетка расправе, а ако није било расправе, до доношења одлуке.

Странка може у правном лијеку или одговору на правни лијек, поименично навести судију који не би могао учествовати у доношењу одлуке због разлога из члана 357. овог закона.

Странка може тражити изузеће само поименично одређеног судије који у предмету поступа.

Странка је дужна да у захтјеву наведе околности због којих сматра да постоји неки од законских основа за изузеће.

Члан 359.

О захтјеву за изузеће судије одлучује предсједник суда.

Ако странка тражи изузеће предсједника суда, одлуку о изузећу доноси предсједник непосредно вишег суда.

О захтјеву за изузеће предсједника Врховног суда Републике Српске одлучује општа сједница овог суда.

Прије доношења рјешења о изузећу узеше се изјава од судије чије се изузеће тражи, а по потреби извршиће се и други извиђаји.

Против рјешења којим се усваја захтјев за изузеће није дозвољена жалба, а против рјешења којим се захтјев одбија није дозвољена посебна жалба.

Члан 360.

Кад судија сазна да је стављен захтев за његово изузеће или чим сазна да постоји неки од разлога за изузеће из члана 357. овог закона, дужан је да одмах о томе обавијести предсједника суда, а да поступак настави без одлагања до доношења одлуке о изузећу. Ако се ради о изузећу предсједника суда, он ће одредити себи замјеника из реда судија тог суда, а ако то није могуће, поступиће по члану 49. овог закона.

Члан 361.

Одредбе овог закона о изузећу судија примјењиваће се сходно и на записничаре.

О изузећу записничара одлучује судија.

Глава XX

СУПАРНИЧАРИ

Члан 362.

Више лица могу једном тужбом тужити, односно бити тужени (супарничари):

1) ако су у погледу предмета спора у правној заједници или ако њихова права, односно обавезе проистичу из истог чињеничног и правног основа (материјални супарничари);

2) ако су предмет спора захтјеви, односно обавезе исте врсте који се заснивају на битно истоврсном чињеничном и правном основу, и ако постоји стварна и мјесна надлежност истог суда за сваки захтјев и за сваког туженог (формални супарничари);

3) ако је то другим законом одређено.

До закључења припремног рочишта може, под условима из става 1. овог члана, уз тужиоца приступити нови тужилац, или тужба може бити проширена на новог туженог са његовим пристанком.

Лице које приступа тужби, односно на које се тужба проширује мора примити парницу у оном стању у коме се она налази кад оно у њу ступа.

Члан 363.

Тужилац може тужити два или више тужених и тако што ће тражити да тужбени захтјев буде усвојен према сљедећем туженом за случај да буде правоснажно одбијен према оном који је у тужби наведен прије њега.

На начин предвиђен у ставу 1. овог члана може тужилац тужбом обухватити два или више тужених само ако према сваком од њих истиче исти захтјев или ако према појединим од њих истиче различите захтјеве који су у међусобној вези, и ако је исти суд стварно и мјесно надлежан за сваки од захтјева.

Члан 364.

Лице које у цјелини или дјелимично тражи ствар или право о коме између других лица већ тече парница, може пред судом пред којим та парница тече тужити обје странке једном тужбом, све док се поступак правоснажно не заврши.

Члан 365.

Сваки супарничар је у парници самостална странка и његове радње или пропуштања не користе нити штете другим супарничарима.

Члан 366.

Ако се по закону или због природе правног односа спор може ријешити само на једнак начин према свим супарничарима (јединствени супарничари), сматрају се они као једна парнична странка, тако да се у случају ако поједини супарничари пропусте коју парничну радњу, дејство парничних радњи које су извршили други супарничари протеже и на оне који те радње нису предузели.

Члан 367.

Ако рокови за извршење одређене парничне радње за поједине јединствене супарничаре истичу у разво вријеме, ту парничну радњу може сваки супарничар предузети све док ма и за једног од њих још тече рок за предузимање те радње.

Члан 368.

Сваки супарничар има право да подноси приједлоге који се тичу тока парнице.

Глава XXI

УЧЕШЋЕ ТРЕЋИХ ЛИЦА У ПАРНИЦИ

1. Учешће умјешача

Члан 369.

Лице које има правни интерес да у парници која тече међу другим лицима једна од странака успије, може се придружити овој странци.

Умјешач може ступити у парницу у току цијелог поступка све до правоснажности одлуке о тужбеном захтјеву, као и у току поступка настављеног подношењем ванредног правног лијека.

Изјаву о ступању у парницу умјешач може дати на рочишту или писменим поднеском.

Поднесак умјешача доставља се објема парничним странкама, а ако је изјава умјешача дата на рочишту, препис односног дијела записника доставиће се само оној странци која је са рочишта изостала.

Члан 370.

Свака странка може оспорити умјешачу право да учествује у поступку и предложити да се умјешач одбије.

До правоснажности рјешења којим се одбија учешће умјешача, умјешач може учествовати у поступку и његове парничне радње не могу се искључити.

Против одлуке суда којом прихвата учешће умјешача није дозвољена посебна жалба.

Члан 371.

Умјешач мора примити парницу у оном стању у каквом се налази у тренутку кад се умјеша у парницу. У даљем току парнице он је овлашћен да ставља приједлоге и да предузима све остале парничне радње у роковима у којима би те радње могла да предузме странка којој се придружио.

Ако је умјешач ступио у парницу до правоснажности одлуке о тужбеном захтјеву, овлашћен је да поднесе и ванредни правни лијек.

Ако умјешач поднесе правни лијек, примјерак његовог поднеска доставиће се и странци којој се придружио.

Парничне радње умјешача имају за странку којој се придружио правно дејство ако нису у супротности са њеним радњама.

По пристанку свих парничних странака умјешач може ступити у парницу као странка умјесто странке којој се придружио.

2. Обавјештење трећег лица о парници

Члан 372.

Ако тужилац или тужени треба треће лице да обавјести о отпочетој парници, да би се тиме засновало одређено грађанско-правно дјеловање, они могу, све док се парница правоснажно не доврши, то учинити поднеском преко парничног суда, у коме ће се навести разлог обавјештења и у каквом се стању налази парница.

Странка која је треће лице обавјестила о парници не може због тога тражити прекид отпочете парнице, продужење рокова, одлогу или одлагање рочишта.

Глава XXII

ЗАПИСНИЦИ

Члан 373.

Записник се саставља о радњама предузетим на рочишту.

Записник се саставља и о важнијим изјавама или саопштењима које странке или други учесници дају ван рочишта. О мање важним изјавама или саопштењима неће се састављати записник, него ће се само ставити службена биљешка у спису.

Записник пише записничар.

Члан 374.

У записник се уноси: назив суда, мјесто гдје се врши радња, дан и час кад се врши радња, назначење предмета спора и имена присутних странака или трећих лица и њихових законских заступника или пуномоћника.

Записник треба да садржи битне податке о садржини предузете радње. У записник о главној расправи нарочито ће се унијети: да ли је расправа била јавна или је јавност била искључена, садржина изјава странака, њихови приједлози, докази које су понудиле, докази који су изведени, уз навођење садржине исказа свједока и вјештака, као и одлуке суда донијете на рочишту, односно изворнику одлуке последије закључења главне расправе.

Записник се мора водити уредно, у њему се не смије ништа брисати, додати или мијењати. Прецртана мјеста морају остати читка.

Члан 375.

Записник се саставља на тај начин што судија казује гласно записничару шта ће унијети у записник, а по одобрењу судије, странка или њен пуномоћник гласно казују шта ће се унијети у записник.

Странке имају право да прочитају записник или да захтјевају да им се прочита, као и да ставе своје приговоре на садржину записника.

То право имају и друга лица чија је изјава унијета у записник, у погледу оног дијела записника који садржи њихову изјаву.

Исправке или додаци у погледу садржине записника које треба извршити поводом приговора странака или других лица или по службеној дужности, унијеће се на крају записника. На захтјев ових лица унијеће се и приговори који нису усвојени.

Члан 376.

Записник потписују судија, записничар, странке, односно њихови законски заступници или пуномоћници, као и тумач.

Свједок и вјештак потписују свој исказ на записнику, кад се њихово саслушање врши пред замољеним судом.

Неписмено лице или лице које се не може потписати ставиће на записник отисак кажипрета, а записничар ће испод отиска уписати његово име и презиме.

Ако се која странка, њен законски заступник или пуномоћник, свједок или вјештак удаљи прије потписивања записника или неће да потпише записник, то ће се забиљжити у записнику и навести се разлог који је изнијет.

Члан 377.

Ако се одлука доноси у вијећу о вијећању и гласању саставља се посебан записник. Ако је код вишег суда у поступку у вези са правним лијеком одлука донијета једногласно, неће се састављати записник, него ће се у изворнику одлуке ставити биљешка о вијећању и гласању.

Записник о вијећању и гласању садржи ток гласања и одлуку која је донијета.

Записник потписују сви чланови вијећа и записничар. Записник о вијећању и гласању затвориће се у посебан омот. Овај записник може разгледати само виши суд кад рјешава о правном лијеку, и у том случају записник ће се поново затворити у посебан омот и на омоту назначити да је записник разгледан.

Биљешку о гласању потписују сви чланови вијећа.

Глава XXIII

ПРЕКИД ПОСТУПКА

Члан 378.

Поступак се прекида:

- 1) кад странка умре или изгуби парничну способност, а нема пуномоћника у тој парници;
- 2) кад законски заступник странке умре или престане његово овлашћење за заступање, а странка нема пуномоћника у тој парници;
- 3) кад странка која је правно лице престане постојати, односно кад надлежни орган правоснажно одлучи о забрани рада;
- 4) кад наступе правне посљедице отварања стечајног поступка;
- 5) кад услед рата или других узрока престане рад у суду;
- 6) кад је то другим законом одређено.

Члан 379.

Осим случајева посебно предвиђених у овом закону, прекид поступка суд ће одредити:

- 1) ако је одлучио да сам не рјешава о претходном питању,
- 2) ако се странка налази на подручју које је због ванредних догађаја, као што су пошаве и слично одсјечено од суда.

Суд може одредити прекид поступка ако се одлука о тужбеном захтјеву не може донијети прије него што буде донесена одлука у поступку поводом привредног преступа или у кривичном поступку.

Члан 380.

За вријеме трајања прекида поступка престају тећи сви рокови одређени за вршење парничних радњи.

За вријеме трајања прекида поступка суд не може предузимати никакве радње у поступку, али ако је прекид наступио послје закључења главне расправе, суд може на основу те расправе донијети одлуку.

Парничне радње које је једна странка предузела док траје прекид поступка немају према другој странци никакво правно дејство. Њихово дејство почиње тек пошто поступак буде настављен.

Члан 381.

Поступак који је прекинут из разлога наведених у члану 378. тачке 1. до 4. овог закона наставиће се кад наследник или старалац заоставштине, нови законски заступник, стечајни управник или правни сљедбеници правног лица преузму поступак или кад их суд на приједлог противне стране позове да то учине.

Ако је суд прекинуо поступак из разлога наведених у члану 379. став 1. тачка 1. и став 2. овог закона, поступак ће се наставити кад се правоснажно заврши поступак пред судом или другим надлежним органом, или кад суд нађе да више не постоје разлози да се чека на његов завршетак.

У свим осталим случајевима прекинути поступак наставиће се на приједлог странке чим престану разлози прекида.

Рокови који су услед прекида поступка престали да теку почињу за заинтересовану странку тећи у цјелини изнова од дана кад јој суд достави рјешење о настављању поступка.

Странци која није ставила приједлог за настављање поступка рјешење о настављању поступка доставља се по одредбама члана 347. овог закона.

Члан 382.

Жалба против рјешења којим се утврђује (члан 378.) или одређује (члан 379.) прекид поступка не задржава извршење рјешења.

Ако је суд на рочишту одбио приједлог за прекид поступка и одлучио да се поступак одмах настави, против тог рјешења није дозвољена посебна жалба.

Глава XXIV

ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

1. Парнични трошкови

Члан 383.

Парничне трошкове сачињавају издаци учињени у току или поводом поступка.

Парнични трошкови обухватају и награду за рад адвоката и других лица којима закон признаје право на награду.

Члан 384.

Свака странка претходно сама сноси трошкове које је проузроковала својим радњама.

Члан 385.

Кад странка предложи извођење доказа, дужна је да по налогу суда унапријед положи износ потребан за подмирење трошкова који ће настати поводом извођења доказа.

Кад извођење доказа предложи обје странке, суд ће одредити да износ потребан за подмирење трошкова положе обје странке на једнаке дијелове.

Суд ће одустати од извођења доказа ако износ потребан за подмирење трошкова не буде положен у року који суд одреди.

Изузетно од одредбе става 3. овог члана, ако суд по службеној дужности одреди извођење доказа ради утврђивања чињеница у вези са примјеном члана 3. став 2. овог закона, а странке не положе одређени износ, предујам трошкова за извођење доказа исплатиће се из средстава суда.

Члан 386.

Странка која у цјелини изгуби парницу дужна је да противној странци накнади трошкове.

Ако странка дјелимично успије у парници, суд може с обзиром на постигнути успјех, одредити да свака странка подмирује своје трошкове или да једна странка накнади другој сразмјеран дио трошкова.

Суд може одлучити да једна странка накнади све трошкове које је друга странка имала, ако противна странка није успјела само у сразмјерно незнатном дијелу свог захтјева, а због тог дијела нису настали посебни трошкови.

Према резултату доказивања суд ће одлучити да ли ће трошкове из члана 385. став 4. овог закона сносити једна или обје странке или ће ти трошкови пасти на терет трошкова суда.

Члан 387.

При одлучивању који ће се трошкови надокнадити странци суд ће узети у обзир само оне трошкове који су били потребни ради вођења парнице. О томе који су трошкови били потребни, као и о висини трошкова, одлучује суд оцјењујући брижљиво све околности.

Ако је прописана тарифа за награде адвоката или за друге трошкове, ови трошкови одмјериће се по тој тарифи.

Члан 388.

Странка је дужна да независно од исхода парнице накнади противној страни трошкове које је проузроковала својом кривицом или случајем који се њој догодио.

Члан 389.

Ако није било повода за подношење тужбе, због тога што је тужени већ признао своју обавезу и био је спреман испунити, или због других разлога, тужилац ће накнади-ти туженом парничне трошкове.

Члан 390.

Тужилац који повуче тужбу дужан је да противној страни накнади парничне трошкове, осим ако је повлачење тужбе успједило послје испуњења захтјева од стране туженог.

Странка која одустане од правног лијека дужна је да противној страни накнади трошкове настале поводом правног лијека.

Члан 391.

Свака странка сноси своје трошкове ако је парница завршена судским поравнањем, а у поравнању није другачије уговорено.

Трошкови поравнања које је покушано, али није успјело улазе у парничне трошкове.

Члан 392.

Ако у излучној парници буде усвојен тужбени захтјев за излучење ствари, а суд утврди да је тужени као повјерилац у извршном поступку имао оправданих разлога да сматра да не постоје права трећих лица на овим ствари-ма, одредиће да свака странка сноси своје трошкове.

Члан 393.

Супарничари носе трошкове на једнаке дијелове.

Ако постоји знатна разлика у погледу њиховог удјела у предмету спора, суд ће према сразмјери тог удјела одредити колики ће дио трошкова накнадити сваки од супарничара.

Супарничари који су солидарно одговорни у главној ствари, одговарају солидарно и за трошкове досуђене противној страни.

За трошкове проузроковане посебним парничним радњама појединих супарничара остали супарничари не одговарају.

Члан 394.

Ако омбудсмен учествује у поступку као странка, он има право на накнаду трошкова по одредбама овог закона, али не и право на награду.

Члан 395.

Одредбе о трошковима примјењују се и на странке које заступа јавно правобранилаштво. У том случају трошкови поступка обухватају и износ који би се страници признао на име награде адвокату.

Члан 396.

О накнади трошкова одлучује суд на одређени захтјев странке без расправљања.

Странка је дужна да у захтјеву одредијељено наведе трошкове за које тражи накнаду. Захтјев за накнаду трошкова странка је дужна да стави најдоцније до завршетка расправљања које претходи одлучивању о трошковима, а ако се ради о доношењу одлуке без претходног расправљања, странка је дужна да захтјев за накнаду трошкова стави у приједлогу о коме суд треба да одлучи.

О захтјеву за накнаду трошкова суд ће одлучити у пресуди или рјешењу којим се завршава поступак пред тим судом.

У току поступка суд ће посебним рјешењем одлучити о накнади трошкова само кад право на накнаду трошкова не зависи од одлуке о главној ствари.

У случају из члана 390. овог закона, ако повлачење тужбе или одустанак од правног лијека није извршен на расправи, захтјев за накнаду трошкова се може ставити у року од 15 дана по пријему обавјештења о одустанку, односно повлачењу тужбе.

Члан 397.

Кад суд одбаци или одбије правни лијек, одлучиће и о трошковима насталим у поступку поводом тог правног лијека.

Кад суд преиначи одлуку против које је поднијет правни лијек или укине ту одлуку и одбаци тужбу, одлучиће о трошковима цијелог поступка.

Кад се укине одлука против које је поднијет правни лијек и предмет врати на поновно суђење, оставиће се да се о трошковима поступка поводом правног лијека одлучи у коначној одлуци.

Суд може поступити по одредби става 3. овог члана и кад одлуку против које је поднијет правни лијек само дјелимично укине.

Члан 398.

Одлука о трошковима садржана у пресуди може се нападати само жалбом на рјешење ако се истовремено не напада и одлука о главној ствари.

2. Трошкови у поступку за обезбјеђење доказа

Члан 399.

Трошкове поступка за обезбјеђење доказа сноси странка која је поднијела приједлог за обезбјеђење доказа. Она је дужна да накнади и трошкове противној страни, односно постављеном привременом заступнику.

Ове трошкове странка може накнадно остваривати као дио парничних трошкова, према успјеху у парници.

3. Ослобођење од плаћања трошкова поступка

Члан 400.

Суд ће ослободити од плаћања трошкова поступка странку која према свом општем имовном стању није у могућности да сноси ове трошкове без штете по нужно издржавање своје и своје породице.

Ослобођење од плаћања трошкова поступка обухвата ослобођење од плаћања такса и ослобођење од полагања предумја за трошкове свједока, вјештака, увиђаја, превођења и судских огласа. Суд може ослободити странке од плаћања свих трошкова или једног дијела трошкова поступка.

Члан 401.

Приликом доношења одлуке о ослобођењу од плаћања трошкова поступка суд ће брижљиво оцијенити све околности, а нарочито ће узети у обзир вриједност предмета спора, број лица која странка издржава и приходе које имају странка и чланови њене породице.

Члан 402.

Одлуку о ослобођењу од плаћања трошкова поступка доноси првостепени суд на приједлог странке.

Странка је дужна да уз приједлог поднесе доказе о свом имовном стању.

Кад је то потребно, суд може по службеној дужности прибавити потребне податке и обавјештења о имовном стању странке која тражи ослобођење, а може о томе саслушати и противну странку.

Против рјешења суда којим се усваја приједлог странке за ослобађање плаћања трошкова поступка није дозвољена жалба.

Члан 403.

Предумја за трошкове од чијег је плаћања странка ослобођена, исплатиће се из средстава суда.

Члан 404.

Рјешење о ослобођењу од плаћања трошкова поступка првостепени суд може у току поступка укинати ако утврди да је странка у стању да сноси трошкове поступка. Том приликом суд ће ријешити да ли ће странка потпуно или дјелимично накнадити и оне трошкове и таксе од којих је раније била ослобођена.

Првенствено се имају надокнадити износи исплаћени из средстава суда.

Члан 405.

Таксе и трошкови исплаћени из средстава суда, чине дио парничних трошкова.

О накнади ових трошкова од стране противника странке која је ослобођена од плаћања трошкова поступка суд ће одлучити по одредбама о накнади трошкова.

Таксе и трошкове исплаћене из средстава суда наплаћује по службеној дужности првостепени суд од странке која је дужна да накнади ове трошкове.

Ако је противник странке која је ослобођена од плаћања трошкова поступка одлуком суда обавезан да накнади парничне трошкове, а утврди се да он није у стању да те трошкове плати, суд може накнадно одредити да трошкове из става 1. овог члана плати у цјелини или дјелимично странка која је ослобођена од плаћања трошкова поступка из онога што јој је досуђено. Тиме се не дира у право ове странке да за оно што је платила тражи накнаду од противника.

Глава XXV

НЕПОШТОВАЊЕ СУДА

Члан 406.

Суд ће у току поступка казнити новчаном казном од 100 до 1.000 конвертибилних марака странку, законског заступника, пуномоћника или умјешача који својим парничним радњама теже злоупотребије права призната овим законом.

Члан 407.

Новчаном казном од 100 до 1.000 конвертибилних марака суд ће казнити лице које у поднеску вријешта суд, странку или другог учесника у поступку.

Ако лице које учествује у поступку или лице које као слушалац присутан расправи, вријешта суд или друге учеснике у поступку, омета рад или се не покорава наредбама суда за одржавање реда, суд ће га опоменути. Ако опомена буде безуспјешна, суд ће опоменуто лице удаљити из суднице или казнити новчаном казном од 100 до 1.000 конвертибилних марака, а може га и удаљити и казнити новчаном казном.

Ако странка буде удаљена из суднице, рочиште ће се одржати и без њеног присуства.

Ако из суднице буде удаљен пуномоћник, суд ће на захтјев странке одложити рочиште, а ако странка није присутна рочишту, суд ће увијек одложити рочиште и обавијестити странку да је њен пуномоћник удаљен са рочишта због нарушавања реда.

Кад суд казни новчаном казном или удаљи из суднице адвоката или адвокатског приправника као пуномоћника, обавијестиће о томе адвокатску комору.

Члан 408.

Суд ће новчаном казном од 100 до 1.000 конвертибилних марака казнити пуномоћника за примање писмена који противно одредби члана 352. став 7. овог закона не обавијести суд о промјени адресе.

Суд ће на захтјев странке наредити пуномоћнику за примање писмена да накнади трошкове које је проузроковао неоправданим недостављањем обавјештења о промјени адресе.

Члан 409.

Суд ће казнити новчаном казном од 100 до 1.000 конвертибилних марака лице које неосновано одбије да прими писмено, те лице које на неки други начин омета достављање писмена, свјесно онемогућавајући или отежавајући примјену одредаба овог закона о достављању.

Суд ће на захтјев странке наредити лицу из става 1. овог члана да накнади трошкове које је својим понашањем описаним у ставу 1. овог члана проузроковао.

Члан 410.

Ако свједок који је уредно позван не дође, а изостанак не оправда или се без одобрења или оправданог разлога удаљи са мјеста гдје треба да буде саслушан, суд ће наредити да се принудно доведе и накнади трошкове довођења и казнити га новчаном казном од 100 до 1.000 конвертибилних марака.

Ако свједок дође и након што је упозорен на последице ускрати свједочење или одговор на поједино питање, а суд опцијени да су разлози ускраћивања неоправдани, казниће га новчаном казном од 100 до 1.000 конвертибилних марака, а ако и после тога одбије да свједочи, може га затворити. Затвор траје све док свједок не пристане да свједочи или док његово саслушање не постане непотребно, али најдуже 15 дана.

Суд ће на захтјев странке наредити свједоку да накнади трошкове које је проузроковао својим неоправданим изостанком, односно неоправданим одбијањем да свједочи.

Ако свједок накнадно оправда свој изостанак, суд ће опозвати своје рјешење о казни, а може свједока сасвим или дјелимично, ослободити од накнаде трошкова. Суд може опозвати своје рјешење о казни и кад свједок накнадно пристане да свједочи.

Члан 411.

Суд ће новчаном казном од 100 до 1.000 конвертибилних марака казнити вјештака који не достави налаз и мишљење у остављеном року, или ако не дође на рочиште иако је уредно позван, а изостанак не оправда.

Суд ће новчаном казном из става 1. овог члана казнити вјештака који без оправданог разлога одбије да вјештачи.

Суд ће на захтјев странке наредити вјештаку да накнади трошкове које је проузроковао својим неоправданим недостављањем налаза и мишљења, неоправданим изостанком, односно неоправданим одбијањем да вјештачи.

Рјешење о казни суд може опозвати под условима из члана 410. став 4. овог закона.

Одредбе овог члана сходно се примјењују и на тумаче.

Члан 412.

Ако лице које је новчано кажњено по одредбама овог закона не плати ту казну у одређеном року, она ће се замијенити казном затвора, чије трајање одмјерава суд сразмјерно висини изречене казне у складу са одредбама кривичног закона, али које не може бити дуже од 15 дана.

Члан 413.

Жалба против рјешења из чл. 406, 407, 408. став 1, 410. став 1. и 411. став 1. овог закона не одлаже извршење рјешења.

Жалба против рјешења из чл. 410. став 2. и 411. став 2. не задржава извршење рјешења, осим ако се у тој жалби побија и одлука суда којом нису прихваћени разлози свједока за ускраћивање свједочења или одговора на поједино питање, односно разлози вјештака за ускраћивање вјештачења.

Глава XXVI**ПРАВНА ПОМОЋ****Члан 414.**

Судови у Републици Српској дужни су у парничном поступку пружати правну помоћ свим судовима у Босни и Херцеговини.

Ако замољени суд није надлежан да изврши радњу за коју је замољен, уступиће молбу надлежном суду, односно другом државном органу, и о томе ће обавијестити суд од кога је примио молбу, а ако му надлежни суд, односно државни орган није познат, вратиће молбу суду који је поднио молбу.

Ако у једном мјесту постоји више судова стварно надлежних за пружање правне помоћи, молба за пружање правне помоћи може се поднијети било коме од тих судова.

Члан 415.

Судови ће указивати правну помоћ иностраним судовима у случајевима предвиђеним међународним уговором, као и кад постоји узајамност у указивању правне помоћи. У случају сумње о постојању узајамности, објашњење даје Министарство правде Републике Српске.

Суд ће ускратити правну помоћ иностраном суду ако се тражи извршење радње која је противна јавном поретку Босне и Херцеговине, односно Републике Српске. У таквом случају суд надлежан за пружање правне помоћи доставиће по службеној дужности предмет Врховном суду Републике Српске ради доношења коначне одлуке.

Одредбе члана 414. ст. 2. и 3. овог закона важе и за поступање са молбом иностраног суда.

Члан 416.

Судови указују правну помоћ иностраним судовима на начин предвиђен у домаћем закону. Радња која је предмет молбе иностраног суда може се извршити и на начин који захтијева иностраног суд, ако такав поступак није противан јавном поретку Босне и Херцеговине, односно Републике Српске.

Члан 417.

Ако међународним уговором није што друго одређено, судови ће узимати у поступак молбе за правну помоћ иностраних судова само ако су молба и прилози састављени на језику који је у службеној употреби у Републици Српској или ако је приложен овјерени превод на том језику.

Члан 418.

Ако међународним уговором није што друго одређено, молбе домаћих судова за правну помоћ достављају се иностраним судовима дипломатским путем преко органа управе надлежног за иностране послове Босне и Херцеговине. Молбе и прилози морају бити састављени на језику замољене државе или уз њих мора бити приложен њихов овјерени превод на том језику.

Дио пети**ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ****Глава XXVII****ПОСТУПАК У ПАРНИЦАМА ИЗ РАДНИХ ОДНОСА****Члан 419.**

Ако у овој глави не постоје посебне одредбе, у парницама из радних односа примјењиваће се остале одредбе овог закона.

Члан 420.

У поступку у парницама из радних односа, а нарочито при одређивању рокова и рочишта, суд ће увијек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног рјешавања радних спорова.

Члан 421.

Суд ће у пресуди којом налаже извршење неке чинидбе одредити рок од 15 дана за њено извршење.

Члан 422.

Рок за подношење жалбе на пресуду, односно рјешење из радних односа износи 15 дана.

Глава XXVIII**ПОСТУПАК У ПАРНИЦАМА ЗБОГ СМЕТАЊА ПОСЈЕДА****Члан 423.**

Ако у овој глави не постоје посебне одредбе, у парницама због сметања посједа примјењиваће се остале одредбе овог закона.

Члан 424.

При одређивању рокова и рочишта по тужбама због сметања посједа суд ће увијек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног рјешавања према природи сваког појединог случаја. При томе, суд може одредити и рокове краће од оних предвиђених одредбама овог закона о редовном поступку.

Члан 425.

Расправљање о тужби због сметања посједа ограничиће се само на расправљање и доказивање чињеница посљедњег стања посједа и насталог сметања. Искључено је расправљање о праву на посјед, о правном основу, савјесности или несавјесности посједа или о захтјевима за накнаду штете.

Члан 426.

Рок за испуњење дужности које су наложене странкама суд ће одредити према околностима појединог случаја.

Рок за подношење жалбе износи 15 дана.

У изузетним околностима суд може одлучити да жалба не задржава извршење рјешења.

Против рјешења донијетих у парницама због сметања посједа ревизија није дозвољена.

Члан 427.

Тужилац губи право да у извршном поступку захтијева извршење рјешења којим се туженом по тужби због сметања посједа налаже извршење одређене радње, ако није захтијевао извршење у року од 60 дана по протеклу рока који је рјешењем одређен за извршење те радње.

Глава XXIX**ПОСТУПАК У СПОРОВИМА МАЛЕ ВРИЈЕДНОСТИ****Члан 428.**

Ако у овој глави не постоје посебне одредбе, у поступку у споровима мале вриједности примјењиваће се остале одредбе овог закона.

Члан 429.

Спорови мале вриједности, у смислу одредаба овог закона, јесу спорови у којима се тужбени захтјев односи на потраживање у новцу који не прелази износ од 3.000 конвертибилних марака.

Споровима мале вриједности сматрају се и спорови у којима се тужбени захтјев не односи на потраживање у новцу, а тужилац је у тужби навео да пристаје да умјесто испуњења одређеног захтјева прими одређени новчани износ који не прелази износ из става 1. овог члана (члан 321. став 1.).

Споровима мале вриједности сматрају се и спорови у којима предмет тужбеног захтјева није новчани износ, већ предаја покретне ствари чија вриједност, коју је тужилац у тужби навео, не прелази износ из става 1. овог члана (члан 321. став 2.).

Члан 430.

Не сматрају се споровима мале вриједности, у смислу одредаба овог закона, спорови о непокретностима, спорови из радних односа и спорови због сметања посједа.

Члан 431.

У поступку у споровима мале вриједности дозвољена је посебна жалба само против рјешења којим се окончава поступак.

Остала рјешења против којих је по овом закону дозвољена жалба могу се побијати само жалбом против одлуке којом се поступак окончава.

Рјешења из става 2. овог члана не достављају се странкама, већ се објављују на рочишту.

Члан 432.

Ако тужилац преиначи тужбени захтјев тако да вриједност предмета спора прелази износ од 3.000 конвертибилних марака, поступак ће се довршити по одредбама овог закона о редовном поступку.

Ако тужилац до закључења главне расправе која се води по одредбама овог закона о редовном поступку смањи тужбени захтјев тако да више не прелази износ од 3.000 конвертибилних марака, даљи поступак спроводиће се по одредбама овог закона о поступку у споровима мале вриједности.

Члан 433.

Пресуда или рјешење којим се завршава спор мале вриједности може се побијати само због повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примјене материјалног права.

У пресуди, односно рјешењу из става 1. овог члана суд је дужан да наведе разлоге из којих се може изјавити жалба.

Против првостепене пресуде, односно рјешења из става 1. овог члана странке могу изјавити жалбу у року од 15 дана.

У поступку у споровима мале вриједности, рок из члана 179. став 2. и члана 192. став 1. овог закона износи 15 дана.

Глава XXX**ПОСТУПАК ПРЕД АРБИТРАЖОМ**

Члан 434.

Странке се могу споразумјети да рјешавање спора повјере арбитражи, осим ако се ради о захтјеву којим странке не могу располагати у смислу члана 3. став 2. овог закона.

Члан 435.

Уговор о арбитражи може се закључити како у погледу одређеног спора тако и у погледу будућих спорова који могу произаћи из одређеног правног односа. Уговор о арбитражи пуноважан је само ако је закључен у писменом облику и ако су га потписале све странке.

Уговор о арбитражи закључен је у писменом облику и кад је закључен размјеном писама, телеграма, телекса или других средстава телекомуникација која омогућавају писмени доказ о закљученом уговору.

Уговор о арбитражи закључен је у писменом облику и кад је закључен размјеном тужбе у којој тужилац наводи постојање тог уговора и одговора на тужбу у коме тужени то не оспорава.

Уговор о арбитражи може се доказивати само испржавама.

Члан 436.

Уговор о арбитражи је пуноважно закључен и кад је одредба о надлежности арбитраже садржана у општим условима за закључење правног посла.

Члан 437.

Број арбитра ра арбитраже мора бити непаран.

Ако уговором странака није одређен број арбитра ра, свака странка поставља по једног арбитра, а они бирају председника.

Члан 438.

Ако су странке за рјешавање одређеног спора уговориле надлежност арбитраже, суд коме је поднијета тужба у истом спору и међу истим странкама на приговор туженог огласиће се ненадлежним, укинуће спроведене радње у поступку и одбациће тужбу.

Приговор из става 1. овог члана тужени може ставити најдоцније у одговор на тужбу.

Члан 439.

Странку, која по уговору о арбитражи треба да постави арбитра, може позвати противна странка да у року од 15 дана изврши ово постављање и да је о томе обавијести.

Позив у смислу става 1. овог члана је пуноважан само ако је странка која га упућује поставила свог арбитра и о томе извјестила противну странку.

Кад по уговору о арбитражи постављење арбитра треба да изврши треће лице, свака странка може упутити позив из става 2. овог члана том лицу.

Лице које је позвано да постави арбитра везано је за постављење које је извршено чим је то постављење саопштено противнику, односно једној од странака.

Члан 440.

Ако арбитра не буде на вријеме постављен, а из уговора не произилази што друго, арбитра ће на приједлог странке поставити суд.

Ако арбитра не могу да се сложе о избору председника, а из уговора не произилази што друго, председника ће на приједлог сваког арбитра или странке поставити суд.

За постављење арбитра, односно председника арбитраже, надлежан је суд који би за спор био надлежан у првом степену да није закључен уговор о арбитражи.

Против рјешења суда није дозвољена жалба.

Странка која не жели да се користи овлашћењем из става 1. или става 2. овог члана може тужбом захтијевати да суд надлежан за постављење прогласи престанак важности уговора о арбитражи.

Члан 441.

Осим случаја из члана 440. овог закона, свака странка може тужбом захтијевати да суд прогласи престанак важности уговора о арбитражи:

1) ако странке не могу да се сложе о избору арбитра које оне заједнички треба да поставе,

2) ако лице које је у самом уговору о арбитражи постављено за арбитра неће или не може да врши ову дужност.

О захтјеву одлучује суд предвиђен у члану 440. став 3. овог закона.

На рочиште за расправљање о захтјеву суд ће позвати странке.

Члан 442.

Арбитра арбитраже дужан је да се изузме кад постоје разлози за изузеће из члана 357. овог закона. Из истих разлога могу странке захтијевати изузеће арбитра арбитраже.

Странка која је сама или заједно са противном странком поставила арбитра може захтијевати његово изузеће само ако је разлог за изузеће настао или је странка за њега сазнала пошто је арбитра постављен.

Ако се странке нису другачије споразумјеле, о изузећу одлучује суд предвиђен у члану 440. став 3. овог закона.

Члан 443.

Ако се странке нису другачије споразумјеле, арбитражи арбитраже одредиће поступак пред арбитражом.

Члан 444.

Према свједоцима, странкама и другим лицима која учествују у поступку, арбитража не може употријебити принудна средства нити изрицати казне.

Арбитража може затражити од суда мјесно надлежног за пружање правне помоћи да се пред њим изведу поједини докази који се пред арбитражом не могу извести.

На поступак за извођење доказа примјениће се одредбе овог закона о извођењу доказа пред замољеним судом.

Члан 445.

Арбитража може донијети пресуду по правичности само ако су јој странке дале такво овлашћење.

Члан 446.

Кад се арбитража састоји од више него једног арбитра, пресуда се доноси већином гласова, ако у уговору о арбитражи није другачије одређено.

Ако се не може постићи потребна већина гласова, арбитража је дужна да о томе обавијести странке.

Ако се за случај из става 2. овог члана странке нису другачије споразумјеле, свака од њих може тужбом захтијевати да суд предвиђен у члану 440. став 3. овог закона изрекне престанак важности уговора о арбитражи.

Члан 447.

Пресуда арбитраже мора бити образложена ако странке нису што друго уговориле.

Изворник пресуде и све преписе потписују сви арбитражи. Пресуда важи и кад који арбитраж ускрати да је потпише ако је пресуду потписала већина арбитража и на пресуди утврдила ово ускраћавање потписа.

Странкама се достављају преписи пресуде преко суда предвиђеног у члану 440. став 3. овог закона.

Члан 448.

Изворник пресуде, као и потврде о извршеном достављању, чувају се код суда предвиђеног у члану 440. став 3. овог закона.

Члан 449.

Пресуда арбитраже има према странкама снагу правоснажне пресуде, ако уговором није предвиђена могућност побијања пресуде пред арбитражом вишег степена.

На захтјев странке суд предвиђен у члану 440. став 3. овог закона ставиће на препису пресуде потврду о правоснажности и извршности.

Члан 450.

Пресуда арбитраже може се поништити по тужби странке.

За рјешавање по тужби надлежан је суд предвиђен у члану 440. став 3. овог закона.

Члан 451.

Поништење пресуде арбитраже може се захтијевати:

1) ако уопште није закључен уговор о арбитражи или ако тај уговор није био пуноважан ;

2) ако је у погледу састава арбитраже или у погледу одлучивања повријеђена која одредба овог закона или уговора о арбитражи;

3) ако пресуда није образложена у смислу члана 447. став 1. овог закона, или ако изворник и преписи пресуде нису потписани на начин одређен у члану 447. став 2. овог закона;

4) ако је арбитража прекорачила границу свог задатка;

5) ако је изрека пресуде неразумљива или је сама себи противрјечна;

6) ако је пресуда арбитраже у супротности са Уставом Босне и Херцеговине или Уставом Републике Српске;

7) ако постоји који од разлога за понављање поступка из члана 255. овог закона.

Члан 452.

Тужба за поништење пресуде арбитраже може се поднијети надлежном суду у року од 30 дана.

Ако се поништење пресуде захтијева из разлога наведених у члану 451. тачака 1. до 6. овог закона, рок за тужбу се рачуна од дана кад је пресуда достављена странци, а ако је странка за разлог сазнала доцније, онда од дана сазнања.

У погледу рачунања рока кад се поништење захтијева из разлога наведеног у члану 451. тачка 7. овог закона, примјениваће се сходно одредбе члана 257. ст. 1. и 2. овог закона.

По истеку једне године од правоснажности пресуде арбитраже не може се захтијевати поништење ове пресуде.

Члан 453.

Странке се не могу споразумно одрећи примјене одредаба члана 442. ст. 1. и 2, члана 447. ст. 2. и 3. и чл. 450. до 452. овог закона.

Део шести**Глава XXXI****ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ****Члан 454.**

Ако је прије ступања на снагу овог закона започет поступак пред првостепеним судом, даљи поступак спровешће се по одредбама овог закона.

У предметима из става 1. овог члана у којима је већ заказано припремно рочиште или рочиште за главну расправу, али расправа још увијек није отворена, суд ће опозвати своје рјешење о одређивању рочишта и о томе обавијестити странке, а туженог позвати да достави одговор на тужбу у складу са одредбама овог закона.

У предметима из става 1. овог члана у којима је већ отворена главна расправа, суд је дужан на првом сљедећем рочишту за главну расправу спровести све радње које би по одредбама овог закона био дужан спровести на припремном рочишту. Одржавање тог рочишта имаће, у погледу права и обавеза странака, све правне посљедице које, по одредбама овог закона, има одржавање припремног рочишта.

Суд ће упозорити странке у поступку да послје одржавања рочишта из става 3. овог члана неће моћи предузимати радње за које је одредбама овог закона предвиђено да се могу предузети најдоцније до закључења припремног рочишта.

Члан 455.

У предметима у којима је до ступања на снагу овог закона наступило мировање поступка, истеком мировања наступају правне посљедице из члана 217. став 3. Закона о парничном поступку ("Службени лист СФРЈ", бр. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 27/90, и 35/91, и "Службени гласник Републике Српске", бр. 17/93, 14/94, и 32/94).

Члан 456.

Ако је прије ступања на снагу овог закона донијета првостепена одлука којом се поступак пред првостепеним судом завршава, даљи поступак спровешће се по одредбама овог закона.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, у поступку по правним лијковима у предметима у којима је донијета првостепена одлука прије ступања на снагу овог закона, умјесто одредби чланова 362. до 364., чл. 369. до 373. и чл.

394. до 397. Закона о парничном поступку ("Службени лист СФРЈ", бр. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 27/90, и 35/91, те "Службени гласник Републике Српске", бр. 17/93, 14/94, и 32/94) примјењиваће се одредбе чл. 217. до 220., 227. до 229. и 249. до 251. овог закона.

Ако по ступању на снагу овог закона буде укинута првостепена одлука из става 1. овог члана, даљи поступак спровеће се по овом закону.

Члан 457.

Одредбе члана 86. овог закона почеће се примјењивати по ступању на снагу посебног закона којим се уређује поступак медијације.

Члан 458.

До ступања на снагу посебног закона судови ће у парничном поступку примјењивати одредбе чл. 46. до 68. и чл. 79. до 101. Закона о рјешавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима ("Службени лист СФРЈ", бр. 43/82 и 72/82).

У одредбама чланова наведених у ставу 1. овог члана ријечи "Социјалистичка Федеративна Република Југославија", замјењују се ријечима "Босна и Херцеговина" у одговарајућем падежу.

Члан 459.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о парничном поступку ("Службени лист СФРЈ", бр. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 27/90, и 35/91, те "Службени гласник Републике Српске", бр. 17/93, 14/94 и 32/94).

Члан 460.

У периоду од три мјесеца по ступању на снагу овог закона, рокови из чл. 75. став 4, 94. став 2. и 217. став 3. овог закона, могу се изузетно продужити за најдуже 30 дана, ако с обзиром на постојећи распоред рочишта сваког појединачног судије, заказивање рочишта у наведеним роковима не би било могуће.

Члан 461.

Овај закон ступа на снагу 1. августа 2003. године.

Број: 01-451/03
28. маја 2003. године
Бања Лука

Предсједник
Народне скупштине,
Др Драган Калинић, с.р.

606

На основу члана 8. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 25/03), члана 34. став 2. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 3/97 и 3/98) у складу са чланом 29. Статута Фонда здравственог осигурања Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 11/01), Влада Републике Српске на сједници од 10. јула 2003. године донијела је

ОДЛУКУ

О РАСПИСИВАЊУ ЈАВНОГ КОНКУРСА ЗА ИЗБОР И ИМЕНОВАЊЕ ДИРЕКТОРА ФОНДА ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

I

Расписује се Јавни конкурс за избор и именовање директора Фонда здравственог осигурања Републике Српске (у даљем тексту: Фонд).

II

Општи и посебни услови и критерији за избор директора Фонда прописани су Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању критерија за именовање директора Фонда здравственог осигурања Републике Српске и законом.

III

Рок за подношење пријава на конкурс из тачке I је 15 дана од дана расписивања Јавног конкурса.

Јавни конкурс за избор директора Фонда објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске", дневном листу "Глас Српске" и дневном листу "Ослобођење".

IV

Поступак избора, укључујући преглед приспјелих понуда на конкурс и предлагање кандидата, у складу са утврђеним критеријима, извршиће Комисија за избор директора Фонда.

V

За спровођење ове одлуке задужује се Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске.

VI

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 02/1-020-623/03
10. јула 2003. године
Бања Лука

Предсједник
Владе,
Др Драган Микеревић, с.р.

607

На основу члана 8. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 25/03), члана 34. став 2. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 3/97 и 3/98) у складу са чланом 29. Статута Фонда здравственог осигурања Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 11/01), Влада Републике Српске, на сједници од 10. јула 2003. године, донијела је

ОДЛУКУ

О РАСПИСИВАЊУ ЈАВНОГ КОНКУРСА ЗА ИМЕНОВАЊЕ ЧЛАНОВА УПРАВНОГ И НАДЗОРНОГ ОДБОРА ФОНДА ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

I

Расписује се Јавни конкурс за именовање чланова Управног и Надзорног одбора Фонда здравственог осигурања Републике Српске (у даљем тексту: Фонд).

II

Општи и посебни услови и критерији за именовање Управног и Надзорног одбора Фонда прописани су Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању критерија за именовање Управног и Надзорног одбора Фонда здравственог осигурања Републике Српске и законом.

III

Рок за подношење пријава на конкурс из тачке I је 15 дана од дана расписивања Јавног конкурса.

Јавни конкурс за именовање чланова Управног и Надзорног одбора Фонда објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске", дневном листу "Глас Српске" и дневном листу "Ослобођење".

IV

Поступак избора, укључујући преглед приспјелих понуда на конкурс и предлагање кандидата, у складу са утврђеним критеријима, извршиће Комисија за именовање чланова Управног и Надзорног одбора.

V

За спровођење ове одлуке задужује се Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске.

VI

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 02/1-020-620/03
10. јула 2003. године
Бања Лука

Предсједник
Владе,
Др Драган Микеревић, с.р.